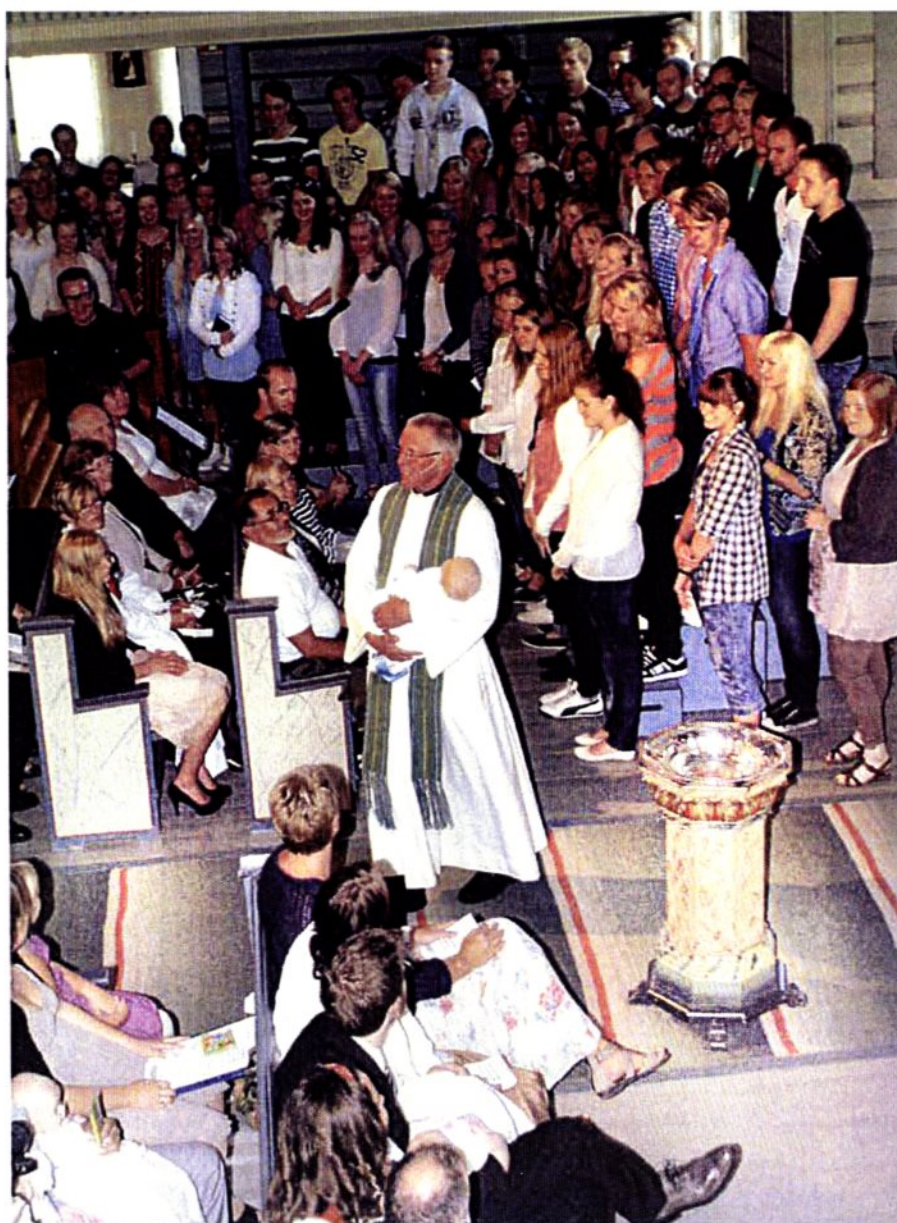

Årsrapport 2014

Agder og Telemark biskop og
Agder og Telemark bispedømmeråd

INNHOLDSFORTEGNELSE

Del I. Leders beretning	5
Gudstjenestene og menighetsliv.	5
Dåp og trosopplæring	5
Kirken og samfunnet.....	5
Prestetjenesten.....	6
Økonomisk resultat.....	7
DEL II. INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL.....	8
Omtale av virksomheten og samfunnsoppdraget	8
Overordnet mål.....	8
Samarbeid med andre	8
Omtale av organisasjonen	9
Ledelsesstruktur.....	9
Tall på tilsatte og årsverk fordelt på prestetjenesten og annen virksomhet.	9
Lokalisering	9
Presentasjon av utvalgte hovedtall	10
Volumtall.....	10
Nøkkeltall fra regnskapet.....	11
Del III. ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER	12
Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk.....	12
Resultater og måloppnåelse i 2014	14
Gudstjenesteliv	14
Gudstjenestereformen	14
Brukerundersøkelse – gudstjenestedeltakelse.....	15
Gudstjenesteforordning.....	16
Gudstjenestedeltakelse.	16
Dåp og trosopplæring	17
Kirke og samfunn	21
Diakoni	21
Kirke og kultur.....	22
Pilegrimsarbeid	23
Kirkelig undervisning.....	23
Rett til trosutøvelse	23
Misjon og dialog.....	24
Forbruk, rettferd og miljø	24
Rekruttering og frivillighet.....	24

Ungdomsarbeid	25
Gjennomførte tiltak.	26
Prestetjenesten.....	27
Alderssammensetning i presteskaper	28
Livsfaseprosjektet	28
Kompetanseutvikling og veiledning i prestatjenesten	29
Veiledning	29
Ledelse av prestatjenesten	30
Nærmer om virkemiddelbruken, eksempel på tiltak,.....	31
Kirkelig inndeling.....	31
Omdisponering av stillingsressurser	31
Ungdomsarbeid	31
Del IV. STYRING OG KONTROLL.....	34
Risikostyring.....	34
Fellesføringer i staten («eks. fjerning av tidstyver», jf. tildelingsbrevet)	34
Oppfølging av ev. revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen.	34
Helse Miljø og Sikkerhet.	34
Konflikthåndtering	34
Arbeidsplassundersøkelsen.	35
Sykefravær	35
Likestilling.	35
Likestilling på bakgrunn av religion.	37
Likestilling på bakgrunn av funksjonsnedsettelse	37
Del V. VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER.....	38
DEL VI. ÅRSREGNSKAPET 2014.....	39
Ledelseskommentar	39
Formål.....	39
Bekreftelse	39
Vurdering av vesentlige forhold	39
Tilleggsopplysninger	40
Prinsippnote.....	41
Bevilgningsrapporteringen	41
Artskontorrapporteringen.....	42

DEL I. LEDERS BERETNING

Agder og Telemark biskop og Agder og Telemark bispedømmeråd har som mål at Den norske kirke framstår som en bekjennende, tjenende, misjonerende og åpen folkekirke i bispedømmet. Vi ønsker at evangeliet om Jesus Kristus og kirkens tjenester skal berøre mennesker slik at det skapes tro, tilhørighet og fellesskap.

Gjennom visitaser, årsrapporter fra proster og tallmaterialet for 2014, ser vi at vi på mange områder har lyktes med dette i 2014. På noen områder har vi hatt en gledelig utvikling, f.eks. ved at gjennomsnittet pr gudstjeneste på søn- og helligdager opprettholdes. På andre områder har vi hatt en negativ utvikling, f.eks. kirkelig vigsel, og vi har en særskilt utfordring i å nå unge etter konfirmasjon. Bispedømmet skiller seg ikke markert ut fra de generelle trendene som Den norske kirke er en del av. Går man dypere inn i tallmaterialet, er det likevel interessant hvordan menighetslivet utvikler seg: Der det går godt, går det bra, mens der man sliter, går det ytterligere ned. Noen steder vokser menigheten, mens andre steder er den gudstjenestefeirende menigheten i ferd med å dø ut. Det synes som mange medlemmer setter høyere krav til hvordan vi fremstår som menighet på lokalplanet enn man gjorde tidligere. Lojaliteten til kirken, er ikke lenger like sterk.

Gudstjenestene og menighetsliv.

Gudstjenesten er menighetens hovedsamling. I året 2014 har vi startet arbeidet med å gå gjennom gudstjenesteforordningene. Hensikten er blant å ta konsekvensene av endringer i befolkningsgrunnlaget. Noen menigheter har vokst og trenger flere gudstjenester, mens andre steder har vi forsøkt å slå sammen gudstjenester i nærliggende kirker med lavt besøkstall. Målet er å få flere levende gudstjenestefellesskap. Vi tror dette er en vinn-vinn situasjon for alle. Kommer gudstjenestedeltagelsen under et «kritisk lavt tall», virker de ikke lenger rekrutterende.

To andre trekk fra årsmeldingen er at antallet nattverddeltagere går opp og at vi har mange gudstjenester og høy gudstjenestedeltagelse pr prest og pr medlemmer i forhold til landsgjennomsnittet.

Det rekrutteres også mange frivillige inn i gudstjenestearbeidet. Gudstjenestereformen og trosopplæringsreformen er godt i gang. Det foregår et nært samarbeid mellom bispedømmekontorets medarbeidere og lokale aktører for å skape god kvalitet på tjenestene og sikre en vellykket implementering av ordningene i bispedømmet. Det har vært noe debatt og uro rundt den liturgiske musikken.

Dåp og trosopplæring

Det er en negativ utviklingen i antall døypte på landsbasis, mens vi i Agder og Telemark har hatt en liten økning i dåpsprosenten fra 90,7% av alle tilhørige barn i 2013 til 93,5% 2014. Ser vi på antall tilhørige i ulike årskull, er tendensen at færre enn tidligere av kirkens medlemmer døyper sine barn.

Vi har en gjennomsnittlig oppslutning om trosopplæringstilbudet i de soknene som har fått godkjent plan, på ca. 50%. Det er stort lokalt engasjement mange steder, men vi har fortsatt utfordringer og et stort utviklingspotensiale. Ikke minst gjelder det kompetanseutvikling av friville medarbeidere i trosopplæringen og tilbudet til ungdom fra 15 til 18 år. Dette er en utfordring vi tar på alvor og vi vil jobbe strategisk sammen med lokale krefter for å endre utviklingen.

Kirken og samfunnet.

Mye gledelig har skjedd i det diakonale arbeidet i 2014. God rekruttering til diakonistillinger. Fem diakoner er blitt vigset. Vedtaket om at diakoner skal bære stola, resulterte i at det ble avholdt en egen gudstjeneste hvor de aller fleste av bispedømmets diakoner deltok hvor biskopen la på dem

stolaen. Videre er det opprettet ny stilling som prostidiakon i Aust-Nedenes prosti. Dette har bidratt til at mange flere sokn i bispedømmet nå har diakonal betjening. Mange menigheter får diakoniplanene på plass. Arbeidet med å styrke diakonen i bispedømmet fortsetter, og 2014 har det blitt planlagt diakoniens år 2015. Dette har som målsetting å øke det diakonale engasjementet i menighetene i bispedømmet.

Kirken lever i samhandling med omgivelsene. I 2014 har grunnlovsjubileet og Kirken Nødhjelp sin TV-aksjon preget denne samhandlingen. Kunstutstillingen Adolp Tidemand – scener fra norsk kristenliv som ble vist i Rosendal og i Mandal, var et slikt felles arrangement. Dette var et samarbeid mellom Kirkerådet og Agder og Telemark bispedømme. Utstillingen var av høy kvalitet og var godt besøkt.

Et bystyrevedtak i Arendal om tiggerforbud førte til en protestaksjon blant prostiets prester. Videre har myndighetenes håndtering og utsendelse av konvertitter og utsendelse av asylbarn skapt engasjement og aksjoner på den lokalkirkelige arena i bispedømmet. Biskopen har engasjert seg i forhold til begge disse problemstillingene.

Den kirkelige virksomheten er også preget av de mange reformprosesser som er igangsatt og som planlegges gjennomført den nærmeste tiden. Biskop og bispedømmeråd ønsker å bidra til at arbeidstakerne som berøres av virksomhetsoverdragelsen skal oppleve trygghet og forutsigbarhet. Det er etablert flere møtepunkter mellom arbeidsgiver og arbeidstakerrepresentantene for å sikre god informasjonsflyt og på den måten best mulig ivareta arbeidstakernes rett til medbestemmelse. Det er samtidig viktig at det arbeidet som nå skjer i forbindelse med forvaltningsreformen bidrar til forenkling og hensiktsmessige styringsstrukturer for kirken, både lokalt, regionalt og nasjonalt.

Det er likevel det ordinære menighetsbyggende arbeid skapt av trofaste ansatte og frivillige medarbeidere som er fundamentet i virksomheten i kirken. Det er derfor utfordrende at omstillingsprosjektene tar så mye fokus og energi.

Bispedømmet har mange små sokn. Bispedømmerådet igangsatte derfor i 2014 et utredningsarbeid om kirkelig inndeling. Målsettingen var å etablere bærekraftig og robust soknestruktur. Etter høringsrunden besluttet bispedømmerådet at det på ti steder skulle forberedes sammenslåing av sokn fra 2016. Departementet har videre vedtatt å slå sammen Aust-Telemark og Vest Telemark prostier til Øvre Telemark prosti med virkning fra 01.01.2015.

Prestetjenesten

Det er vårt mål å skape gode arbeidsvilkår for våre tilsatte og legge til rette for meningsfylte og utviklende arbeidsoppgaver for den enkelte medarbeider. Vi har videre en målsetting om at kirken skal være tilstede og dekke medlemmenes behov for prestedtjenester i hele bispedømmet. Det er derfor viktig å ha en god rekruttering til prestedtjenesten

Bispedømmerådet har i 2014 fortatt tilsetting av 17 prester og 1 prost i fast stilling. Av disse var det 8 kvinner. Av prestene var 11 nyutdannet eller hadde mindre enn 3 års tjeneste som prest. I 2014 ble det ordinert 6 nye prester, 3 kvinner og tre menn. Dette understreker at nyrekrutteringen til Agder og Telemark bispedømme er god. Det er gledelig at vi rekrutterer unge prester til vårt bispedømme samtidig som andelen kvinnelige prester øker. Vi tror at dette er resultat av den bevisste rekrutteringspolitikken vi har gjennomført de siste årene. Vi ser også at gjennomsnittsalderen på presteskaper går ned og vi at dermed får en bedre aldersfordeling.

Vi ser samtidig at vi på noen steder, det gjelder både i indre bygder og i mer sentrale områder, har måttet utlyse stillinger to og tre ganger, men ved inngangen til 2015 har vi kvalifiserte søkere til alle stillinger.

Det er tilsatt en ny kvinnelig prost fra 01.01.2015 slik at kvinneandelen blant prostene nå er 30%. Halve prostekorpset har blitt fornyet på mindre enn to år. Biskopen har derfor hatt fokus på lederutvikling for prostene. Våren 2014 holdt vi et firedagers lederkurs for prostene med temaet «prosten som åndelig leder». Det er et tett og godt samarbeid mellom bispedømmekontoret og prostene i den daglige ledelsen og oppfølgingen av prestetjenesten. Vi har organisert arbeidet slik at prostene skal bruke minst mulig tid på administrative gjøremål, men heller nytte tiden til ledelsesfunksjoner.

I 2014 er etter- og videreutdanningsarbeidet for prester lagt om på landsbasis som følge av at koordineringen av dette er overført til bispemøtet. Agder og Telemark bispedømme har i flere år jobbet med særskilte etterutdanningsstilbud til kirkelige tilsatte i samarbeid med de kirkelige utdanningsinstitusjonene. For å videreutvikle prestens teologiske kompetanse har bispedømmet i 2014 inngått avtale med Misjonshøyskolen i Stavanger om et etterutdanningskurs i reformatorisk teologi, for samtlige prester. Kurset som startet høsten 2014 er obligatorisk for alle prestene. Det er gledelig å merke at oppslutningen er svært høy og at tilbakemeldingene er gode.

Biskop og bispedømmeråd har etablert gode samarbeidsregimer med arbeidstakerorganisasjonene. Slike ordninger er materialisert i 40% frikjøp av stiftsstyreleder for presteforeningen og i ordninger med vernetjeneste, arbeidsmiljøutvalg, etterutdanningsutvalg og kontaktmøter. Selv om det i 2014 var første gang i historien at prestenes arbeidsgiverorganisasjon varslet streik og at vi for første gang møttes i Statens lønnsutvalg som følge av brudd ved de lokale lønnsforhandlingene, oppleves det å være et konstruktivt samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene.

Økonomisk resultat.

Netto tildeling for 2014 var på kr 104 036 000. Ved utgangen av 2014 var det et mindreforbruk på kr 1 557 000. Dette utgjør 1,5% av samlet netto tildeling, og er i hovedsak et resultat av perioder av vakans i forbindelse med tilsetting i ledige stillinger. Det forventes at Kulturdepartementet vil godkjenne at midlene overføres til bruk i regnskapsåret 2015. I tillegg til ordinær driftsbevilgning har vi i 2014 mottatt og videreformidlet statlige tilskudd til menigheter og fellesråd på til sammen kr 37 305 000. Dette gjelder midler til trosopplæring og tilskudd til diakonstillinger, kateketstillinger og kirkemusikk, og hele beløpet er fordelt til kirken lokalt.

Kristiansand, 28.februar 2014

Stein Reinertsen
Biskop

Jan Olav Olsen
Leder bispedømmerådet.

DEL II. INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

Omtale av virksomheten og samfunnsoppdraget

Agder og Telemark bispedømme er underlagt Kulturdepartementet og er i avgrensede saker underlagt Kirkemøtet/Kirkerådet.

Agder og Telemark bispedømme er et av 11 bispedømmer i Norge. Bispedømmerådet har 10 medlemmer som sammen med de andre bispedømmerådene utgjør Kirkemøtet. Biskopene utgjør tilsammen Bispemøtet.

Myndighet og ansvarsområde for biskop og bispedømmeråd - følger blant annet av Kirkeloven, Gravferdsloven, Tjenesteordning for biskop, økonomi- og virksomhetsinstruksen og tildelingsbrevet fra departementet.

Bispedømmet blir ledet av to organ – biskopen og bispedømmerådet med felles administrasjon i Kristiansand.

Bispedømmerådet skal ha si oppmerksomhet på alt som kan bli gjort for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene. Rådet skal og fremme samarbeid mellom de enkelte menighetsråd og andre lokale arbeidsgrupper innen bispedømmet. Bispedømmerådet fordeler statlige tilskudd til trosopplæring og særskilte stillinger innen kirkelig undervisning og diakoni. Bispedømmerådet kan opprette og nedlegge stillinger innenfor tildelt ressursramme. Bispedømmerådet tilsetter proster, menighetsprester og fengselsprester. I tillegg er bispedømmerådet arbeidsgiver for de tilsatte på bispedømmekontoret.

Biskopen leder prestetjenesten og har tilsynsansvar med menighetene og de ansatte.

Overordnet mål

Bispedømmerådet og biskopen har lagt til grunn de mål og føringer som er gitt av departementet, Kirkemøtet og Kirkerådet. Visjonsdokumentet og Virksomhetsplan for Agder og Telemark bispedømme ligger også til grunn for virksomhet og aktiviteter.

Visjonen for Agder og Telemark bispedømme er: **Mer himmel på jord.** Kirken vitner i ord og gjerning om frelse, frihet og håp i Jesus Kristus ved å være bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende. Visjonsdokumentet for Den norske kirke som bispedømmet har bispedømmerådet vedtatt at skal gjelde som visjonsdokument for Agder og Telemark bispedømme..

Kirken er en møteplass og et sted for engasjement. De områdene som er mest synlige er:

- Gudstjenester og kirkelige handlinger
- Dåp, trosopplæring og undervisning
- Kirkemusikk og kultur
- Diakoni
- Ungdomsarbeid.

Samarbeid med andre

I Agder og Telemark bispedømme er det ved utgangen av 2014, 135 sokn og 134 menighetsråd. Det er 48 kommuner, med tilhørende kirkelige fellesråd. Biskopen har jevnlig møter med styret for Kirkevergelaget, og bispedømmekontoret har ofte kontakt med det enkelte fellesråd og menighetsråd og kirkelige medarbeidere lokalt. Mye av kontakten med den lokale kirke går gjennom prostene. Biskop og bispedømmeråd har nært samarbeid med frivillige, kristelige organisasjoner.

(Biskopen inviterer ledere for frivillige organisasjoner til møte en gang i året) Vi har et formelt samarbeid med misjonsorganisasjonene gjennom SMM (Samarbeidsråd for menighet og misjon).

Omtale av organisasjonen

Ledelsesstruktur

Agder og Telemark biskop og Agder og Telemark bispedømmeråd har felles administrasjon lokalisert i Kristiansand. Bispedømmerådet er strategiorgan for den kirkelige virksomheten i Agder og Telemark og tilsettingsorgan for prester og proster. Biskopen leder prestatjenesten og har tilsynsansvar for den kirkelige virksomheten i bispedømmet - med et særlig tilsyn for prestatjenesten og vigslede stillinger.

I Agder og Telemark bispedømme var det i 2014 11 prosti som hver for seg er tjenesteområde for prestene. Fra 2015 er dette redusert til 10.

De øvrige kirkelige tilsatte har i hovedsak fellesrådet som arbeidsgiver.

Tall på tilsatte og årsverk fordelt på prestatjenesten og annen virksomhet.

I Agder og Telemark bispedømme er det opprettet 125,1 prestestillinger og 10 stillinger som proster. Ved bispedømmekontoret er det tilsatt 18 personer i 15,8 årsverk. Disse har bispedømmerådet som arbeidsgiver. I bispedømmet er det tilsatt nærmere 800 personer i som utgjør ca. 550 årsverk i de lokale menighetene, med 48 fellesråd som arbeidsgiver.

Lokalisering

Agder og Telemark bispedømme er geografisk sammenfallende med Vest Agder fylke, Aust Agder fylke og Telemark fylke, og har 48 kommuner med tilsammen ca. 463.000 innbyggere. Kristiansand, Arendal, Skien og Porsgrunn er de største byene, med til sammen nærmere 220.000 innbyggere. Agder og Telemark bispedømme er det bispedømme i landet med nest lavest andel av befolkningen som er medlemmer i Den norske kirke. Medlemsprosenten i Agder og Telemark er 73,3% mot 74,9 % i snitt for hele landet.

Bispedømmekontoret flyttet ved inngangen til 2014, inn i nye lokaler i Gyldenløvesgate i Kristiansand. Disse lokalene ligger i kort avstand til Domkirken og til kontorene for Kristiansand kirkelige fellesråd og for Domkirken menighet.

Innbyggertall og medlemmer er fordelt slik:

Antall sokn, medlemstall og folketall 2014	Antall sokn	Folketall	Medlemstall, inkl. tilhørige	Medlems %
Domprostiet	12	85 983	57 404	66,8 %
Mandal	16	42 466	32 166	75,7 %
Lister	14	36 043	27 777	77,1 %
Otredal	9	22 267	16 070	72,2 %
Vest-Nedenes	9	36 882	27 421	74,3 %
Arendal	9	49 327	36 419	73,8 %
Aust-Nedenes	9	19 257	14 273	74,1 %
Bamble	12	28 949	22 337	77,2 %
Skien	14	91 359	66 231	72,5 %
Aust-Telemark	16	36 970	29 026	78,5 %
Vest-Telemark	15	14 191	11 339	79,9 %
Sum bispedømme	135	463 694	340 463	73,4 %
Landet		5 156 451	3 811 262	73,9 %

Kilde: SSB og medlemsregisteret i Dnk

Presentasjon av utvalgte hovedtall

Volumtall

Tabellen under viser volumtall fra kirkestatistikken de siste tre årene. Tallene kommenteres i del III

Volumtall for bispedømmet*	2012	2013	2014
Antall døpte	3 672	3 418	3 267
Antall konfirmerte	3 867	3 692	3 697
Antall kirkelige vigsler	1 045	935	866
Antall kirkelige gravferder	3 899	3 630	3 519
Antall gudstjenester totalt	6 950	7 006	7 015
Samlet antall gudstjenestedeltakere	702 452	699 617	694 379
Gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse	101,07	99,86	98,98

*Tallmateriale fra SSBs årsstatistikk

Nøkkeltall fra regnskapet

Tabellen under nedenfor viser nøkkeltall fra regnskapet Tallene kommenteres i del VI

Nøkkeltal for årsregnskapet	2012	2013	2014
Antall årsverk	148,5	150,6	150,9
- av disse i prestatjeneste	131,6	135,4	135,1
Samla tildeling post 01	100.970.000	104.874.000	106.116.000
Utnyttingsgrad post 01	102,7	102,4	102,8
Driftsutgifter	103.697.531	107.415.534	109.103.767
Lønnsandel av driftsutgifter	86,7	86,9	86,9
Andel lønn brukt i prestatjenesten	77,7	78,0	77,6
Lønnsutgifter pr årsverk	605326	619707	628629

DEL III. ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk

Oppdraget fra departementet er nedfelt slik i tildelingsbrevet :

Hovedmål:	
Staten skal understøtte Den norske kirke som folkekirke i samsvar med Grunnloven § 16.	
Delmål	Indikator
Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.	Gudstjenestefrekvens på søn- og helligdager
Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke.	Døpte av tilhørende barn
	Prosentvis endring i gudstjenestedeltakelse
	Konfirmerte av døde 15-åringer
	Prosentvis endring i antallet kirkelige vigslar
	Kirkelige gravferder av antall døde
Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle døde barn.	Opplæringstilbud i timer
	Deltakerandel per sokn

I 2014 viser resultatindikatorerne slike tall for Agder og Telemark bispedømme.

Indikator	2014
Gudstjenestefrekvens på søn- og helligdager	67,33 %
Døpte av tilhørende barn	93,50 %
Prosentvis endring i gudstjenestedeltakelse	- 0,75 %
Konfirmerte av døde 15-åringer	86,00 %
Prosentvis endring i antallet kirkelige vigslar	- 7,38 %
Kirkelige gravferder av antall døde	88,98 %
Opplæringstilbud i timer	317,30
Deltakerandel per sokn	50,69 %

Tabellen viser at det i Agder og Telemark bispedømme i hvert sokn er gudstjeneste ca to av tre søndager. Det er store variasjoner mellom prostiene, fra 39% i Vest-Telemark prosti til nær 100% i Skien prosti og Domprostiet. Tallet viser også de store forskjellene vi har i soknestructur i bispedømmet. Oppslutningen om gudstjenestene går ned med 5 200 eller ca 0,75% Tar man hensyn til at gudstjenesten på Skjærgårdsfestivalen i Tvedestrand er med i grunnlaget for 2013, men ikke i 2014, er det i realiteten ingen endring i gudstjenestedeltakelsen.

Døpte av tilhørende barn er relativt høyt og øker fra 2013 med ca 3 prosentpoeng. Andelen konfirmerte av døde 15-åringer går ned med ca 3 prosentpoeng fra 2013.

Antall kirkelige vigslere i vårt bispedømme går jevnt ned, nesten 10% på 9 år. Det gjør også antallet på vigslere totalt. Det er ikke medregnet hvorvidt noen reiser ut til utlandet for gifte seg i sjømannskirken (Sjømannskirken har ca 1000 vigslere i året). Andelen kirkelige gravferder har i mange år holdt seg stabilt på i underkant av 90%.

Tall fra kirkestatistikken	2005	2010	2012	2013	2014
Medlemmer av Den norske kirke	358 951	343 557	342 617	341 768	340 463
Folketall	431 161	447 107	455 842	460 027	463 694
Medlemsprosent	83,25 %	76,84 %	75,16 %	74,29 %	73,42 %
Innmeldte	233	142	146	139	149
Utmeldte	616	712	659	749	1 260
Gudstjenester søn- og helligdag	5 912	5 763	5 614	5 638	5 545
Deltakere, gudstjenester s/h	632 338	595 486	588 737	585 414	577 511
Gudstjenester med nattverd	2 837	2 921	2 985	3 145	3 073
Antall til nattverd	145 900	145 264	166 299	171 865	180 780
Gjennomsn. nattverddeltagelse	51,43	49,73	55,71	54,65	58,83

I Agder og Telemark bispedømme opplevde vi en nedgang i medlemstallet fra 2013 til 2014, på 0,4%. Dette er en liten endring og utgjør 1 305 medlemmer. Tendensen er at mens befolkningen øker i bispedømmet går medlemstallet ned. Det er den største nedgangen i medlemstall siden 2009.

I 2014 opplevde Agder og Telemark det største antall utmeldinger siden 2005. Det var tilnærmet 50% flere utmeldinger enn i 2013. Bakgrunnen for dette antas å være den store uroen og medieomtalen knyttet til Kirkemøte sak 14/14 «Ekteskapsforståelsen i et evangelisk-luthersk perspektiv».

Den nye gudstjenestereformen har økt antall gudstjenester med nattverd, selv om tallet har gått litt tilbake siste år. Vi ser en positiv utvikling i at antall nattverddeltakere går oppover. Det er mulig å tenke seg at fokuset på deltakelse i gudstjenesten, trosopplæringstiltak knyttet til gudstjenesten og flere år med å bygge ned terskelen til nattverdbordet nasjonalt i kirken, nå gjør seg gjeldene lokalt i vårt bispedømme. Dette er veldig positivt.

Resultater og måloppnåelse i 2014

Gudstjenesteliv

Delmål 1	Resultatindikator
Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.	Gudstjenestefrekvens på søn- og helligdager

Tall knyttet til gudstjenesten som menighetens hovedsamling, sier mye om kirken og om lokalmenigheten, men ikke alt. Det foregår et kontinuerlig menighetsarbeid hele uka, gjennom aktiviteter ved frivillige og ansatte. I forhold til gudstjenesten, har bispedømmet rettet oppmerksomheten mot lokale grunnordninger, gudstjenesteforordning og oppslutning.

Gudstjenestereformen

Mål	Resultatmål	Resultatindikatorer
Kirkens gudstjenesteliv skal fornyes slik at det gir rom for større fleksibilitet og valgfrihet i menighetene, mer involvering fra flere deltakere og sterkere stedlig forankring.	Alle menigheter har fått godkjent lokal ordning	Antall lokale ordninger godkjent av biskopen

Prosessen rundt lokal grunnordning ble avsluttet i 2014. Selv om noen menigheter ikke har fått endelig godkjenning og noen har fått utsettelse, er gudstjenestereformen gjennomført og resultatmålet for målområdet er på det nærmeste nådd.

Sokn med lokal grunnordning pr 31.12 2014		
Godkjent	Ikke godkjent	Utsettelse
120	8	6

Lokale grunnordninger er godkjent for 2-4 år. Revisjon vil falle sammen med at Kirkerådet i 2015 skal gjennomføre en evaluering av reformen .

I 2014 kom KIFO-rapporten «Noe falt i god jord» en undersøkelse fra fire bispedømmer om gudstjenestereformen. Vårt bispedømme var et av dem. Undersøkelsen viser at Agder og Telemark og Nord-Hålogaland gjør flest tradisjonelle valg i utforming og plassering av gudstjenesteledd. Som eksempler på ulikheter mellom Agder og Telemark og Oslo bispedømme, tar vi med:

Gudstjeneste ledd/element	Agder og Telemark	Oslo
Tradisjonell plassering av trosbekjennelsen	73%	54%
Utforming av lokal samlingsbønn	7%	32%
Utforming av lokal forbønn	11%	25%
Fast bruk av evangelieprosesjon	13%	22%
Bruk av utvidet fredshilsen med håndhilsning	8%	27%
Ny versjon av Herrens bønn	66%	85%
Nattverd som normalordning	45%	94%

Undersøkelsen viser at mange har funnet reformen krevende. Prinsippene om fleksibilitet og stedegenhet gjør at mange ikke kjenner seg igjen i liturgien. Særlig gjelder det variasjonen i liturgisk

musikk. Mange oppgir også at dåpsliturgien er for ordrik. Samtidig er mange glade for at reformen bidrar til mer involvering i gudstjenesten ved bruk av medliturger.

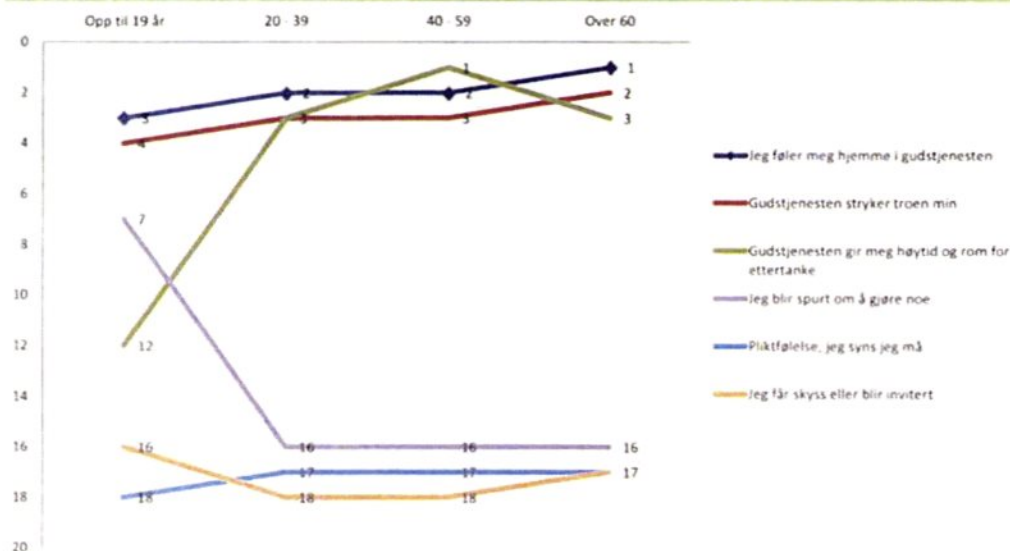
Agder og Telemark bispedømmekontor gjennomførte høsten 2013 en egen undersøkelse for å finne ut hvordan gudstjenestedeltakere opplevde gudstjenesten etter reformens innføring. Se eget punkt nedenfor om brukerundersøkelse.

Brukerundersøkelse – gudstjenestedeltakelse.

Brukerundersøkelse om gudstjenestedeltakelse ble fullført i 2014. Metoden var et spørreskjema med følgende spørsmål: Hva gjør at du går på gudstjenestene? Hva er til hinder for at du går på gudstjenestene? Hvert spørsmål hadde flere svaralternativ. I tillegg krysset respondenten av på alder, kjønn og hvor ofte han/hun gikk til gudstjeneste. Skjemaet ble sendt til 16 forskjellige menigheter og delt ut på gudstjenester innen kategoriene: Vanlig høymesse eller annen hovedgudstjeneste, gudstjeneste med dåp, familiegudstjeneste

Vi fikk over tusen svar fra 14 menigheter.

Spørsmål 1: Hva gjør at du går på gudstjenesten?

Grafen over viser hvordan ulike aldersgrupper rangerer de ulike grunnene til å delta i gudstjenester. De tydeligste svarene undersøkelsen gav er at gudstjenesten oppleves relevant for livet og den gir næring til troen. Grafen over viser også at det er bare de under 19 år (stort sett konfirmanter) som bruker utfordringen til tjeneste som argument for å gå på gudstjenesten.

Videre ser det ut til at liturgien har mindre betydning for å føle seg inkludert i gudstjenesten. Aldersgruppen 20-39 legger mindre vekt på liturgi og for de over 60 år er fremmed liturgi begrunnelse for til ikke å gå til gudstjeneste. Undersøkelsen viser at folk ikke går lenger til gudstjeneste av plikt og at gudstjenesten fremdeles har store muligheter, fordi gudstjenesten fortsatt oppfattes som viktig og relevant for menneskers tro og liv.

Gudstjenesteforordning

I 2014 ble alle sokn bedt om å gå gjennom egen gudstjenesteforordning. Målet har vært riktig samsvar mellom gudstjenestefrekvens, ressurser og demografi, samt strategi for å bygge menighet.

Nasjonal statistikk viser at Agder og Telemark bispedømme relativt sett har en høyere forordnet gudstjenestefrekvens enn landet ellers. Nye søknader behandles prostivis ved at biskopen får innspill fra prosten og kirkevergen ved prostesetet før endelig behandling av søknadene. Dette ble gjennomført for tre prostier i 2014. Arbeidet på dette området er altså godt i gang, men ennå ikke fullført.

Gudstjenestedeltakelse.

Prostivis antall gudstjenester søn- og helligdager	Antall gudstjenester		Gjennomsnittlig deltaker	
	2013	2014	2013	2014
Domprostiet	700	707	169,7	162,8
Mandal	467	481	135,2	133,6
Lister	623	604	109,6	116,4
Otredal	318	323	85,7	87,5
Vest-Nedenes	457	440	118,2	119,3
Arendal	394	475	122,8	109,7
Aust-Nedenes	369	352	85,0	69,7
Bamble	400	387	89,4	92,4
Skien	877	837	82,7	86,4
Aust-Telemark	531	528	79,2	78,4
Vest-Telemark	446	411	51,2	51,0
Sum Bispedømme	5582	5545	104,7	104,1

Kilde: SSB.no

Tabellen nedenfor viser oppslutning om det totalte antall gudstjenester i bispedømmet.

Gudstjenestetall for hele bispedømmet	2005	2010	2012	2013	2014
Gudstjenester totalt	7431	7072	6950	7006	7 015
Gudstjenestedeltakere totalt	761 315	709 058	702 452	699 617	694 379
Gjennomsnittlig deltaker	102,45	100,26	101,07	99,86	98,98
Gjennomsnittlig deltaker (landet)	95,84	92,92	92,78	92,94	94,00

Kilde: SSB.no og etatsstatistikken 2014

Det arbeides kontinuerlig med gudstjenesten lokalt og sentralt. Likevel opplever også dette bispedømmet nedgang i gudstjenestedeltakelsen. Gjennomsnittlig deltakelse er derimot stabilt. Det kan blant annet bety: Det er gudstjenester med tradisjonelt få deltakere som er tatt bort eller slått sammen, og trosopplæringstiltak knyttet til gudstjenesten gjør at flere deltar. (Vi ser at mange av breddetiltakene er knyttet opp til en gudstjeneste.)

Det er en del variasjoner fra prosti til prosti. Dette reflekterer også forskjeller i bosettingsmønster og i antall gudstjenestesteder men selvsagt også oppslutningen om gudstjenesten lokalt. Gudstjenestetallene vil nødvendigvis bli tema på årssamtalene med den enkelte prost.

I 2013 ble den store gudstjenesten på Skjærgårdsfestivalen tatt med. For 2014 er de ikke med. Det forklarer den store nedgangen for Aust-Nedenes prosti. Kirken har en utfordring om hvordan en skal rapportere slike samlinger. De hører ikke med i soknet, men hører med i kirken som helhet. Hvis vi regner inn tallene fra Skjærgårdsfestivalen ville gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse på søn- og helligdager i bispedømmet som helhet blitt 105,1.

Dåp og trosopplæring

Utvikling av medlemstall knyttet til dåp	2 år	5 år	10 år
Antall tilhørige	851	622	521
Antall medlemmer	3 151	3 496	3 654
Sum medl/tilhørige	4 002	4 118	4 175
Prosent tilhørige (udøpt)	21 %	15 %	12 %
Folketall	5 536	5 731	5 509
Medlemmer av folketall	57 %	61 %	66 %

Kilde: SSB.no/Den norske kirkes medlemsregister

Tabellen over viser oversikt over tilhørige og medlemmer i ulike barnekull. Denne viser at av barn født i 2004 er det 12% med tilhørighet til Den norske kirke i bispedømmet som ikke er døpt, mens tilsvarende tall for dem som er født i 2012 er 21%. Vi ser at nedgangen av tilhørige som ikke blir døpt også gjelder for Agder og Telemark. Det kan dessuten se ut som at i det såkalte «bibelbeltet» forsterker tendensen seg ved at mange velger å delta i kristne fellesskap i andre kirkesamfunn. Nedgangen bliert tydelig når en ser økningen i prosentandelen ikke dømte, som på 8 år er økt med 9 prosentpoeng.

Dømte, fødselstall og medlemmer/tilhørige	2005	2010	2012	2013	2014
Dåpshandlinger	3 863	3 853	3 672	3 418	3 267
Fødselstall	4 741	5 295	5 206	5 082	4 866
Medlemmer og tilhørige		4 194	3 971	3 762	3 494
Døpt av medl/tilhørige		91,87 %	92,47 %	90,86 %	93,50 %
Døpt av alle fødte	81,48 %	72,77 %	70,53 %	67,26 %	67,14 %

Kilde: SSB.no/Den norske kirkes medlemsregister

Når det gjelder prosenten av døpte medlemmer og tilhørige har den økt fra 90,67% i 2013, til 93,5% i 2014. Dette framgår av tabellen på forrige side. Om dette er en trend og et resultat av oppmerksomheten rettet mot dåp, vet vi ikke etter ett år. Sammenlignet med fødselstallet ligger antall dåp stabilt i forhold til antall fødsler. Det er verdt å merke seg at kun 67% av de døpte ble døpt i soknet de er hjemmehørende.

Det er store geografiske forskjeller mellom prostiene slik det framgår av tabellen nedenfor. Vi ser at i flere prosti ligger dåpsprosenten over 100%. Det kan forklares med at medlemmer som ikke bor i soknet reiser hjem for å døpe barna sine, samt at feriesamfunnet gjør seg gjeldene i dåpsstatistikken. Folk døper barna sine der de i generasjoner har tilbrakt feriene sine.

Dåpstall 2014 pr prosti	Døpte	Medl/tilhørige	Dåpsprosent
Domprostiet	507	614	82,57 %
Mandal	344	336	102,38 %
Lister	329	312	105,45 %
Otredal	187	197	94,92 %
Vest-Nedenes	342	326	104,91 %
Arendal	354	388	91,24 %
Aust-Nedenes	140	116	120,69 %
Bamble	180	180	100,00 %
Skien	516	670	77,01 %
Aust-Telemark	260	261	99,62 %
Vest-Telemark	108	94	114,89 %
Sum bispedømme	3 267	3 494	93,50 %

Delmål	Resultatindikator
Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle døpte barn.	Opplæringstilbud i timer
	Deltakerandel per sokn

På dette feltet er det mye å glede seg over. Samtidig er bispedømmet ikke fornøyd med deltakelse i menighetenes trosopplærings tiltak og gjennomføring av planer.

Opplæringstilbud i timer	Totalt antall timer planlagt	Gjennomsnittlig antall timer planlagt	Totalt antall timer gjennomført	Gjennomsnittlig antall timer gjennomført	Endring 2013-2014
Agder og Telemark bispedømme	14 913	317,30	10 278	239,00	-10,0
Landsbasis	167 786	275,10	117 381	201,50	-8,50

Kilde: Kirkerådet, justert lokalt av Bispedømmerådet. Tallene består av 5/11 prosti.

Det er et tankekors at prostiene som har godkjent trosopplæringsplan, er der kun 51% oppmøte på de syv breddetiltakene som måles, inkludert dåpssamtale og konfirmasjon. På tross av at vi er best i landet på planlagte timer, ser vi at når det kommer til gjennomføringen, blir tallene for lave. Flere menigheter gjennomfører ikke tiltak til hver målgruppe hvert år, og de sliter med oppmøte.

Deltakelse nasjonale breddetiltak i 63 sokn med godkjente planer

Deltakelse nasjonale breddetiltak	Dåps-samtale	4 år	6 år	Tårn-agent	Lys våken	Konfir-masjon	Året etter konfir-masjon
Antall menigheter med tiltak	63	58	41	37	43	63	23
Døpte	1 546	2 351	2 222	1 964	1 691	2 407	1 327
Deltakere	1 519	1 091	775	661	560	1986	255
Prosent	98,25 %	46,41 %	34,88 %	33,66 %	33,12 %	82,51 %	19,22 %

Kilde: Kirkerådet, justert lokalt . Tallene viser gjennomsnittet der tiltak er gjennomført.

Tabellen over refererer til sokn med godkjente planer. Det er viktig å presisere at kun breddetiltak måles. Lokalt foregår det mange flotte aktiviteter gjennom hele året som ikke blir rapportert inn til Kirkerådet. Vi har høy score på dåpssamtaler. Tallene for konfirmasjon er ikke tilsvarende høye, men likevel stabile. Vi vet dessuten at mange av våre medlemmer konfirmeres i andre trossamfunn og slik er med i en kirkelig sammenheng. Når det gjelder tiltak etter konfirmasjon, er dette tiltak der kun fjorårskonfirmanter blir invitert. Det inkluderer ikke andre tiltak som klubb mm. Kanskje er det et poeng at vi videre setter et ekstra fokus på enkelte breddetiltak slik at vi kan mobilisere og øke deltakelsen og gjennomføringen av disse.

Tabellen under viser at det er store forskjeller mellom prostiene. Det er verd å bemerke at etter konfirmasjonen har de fleste menigheter ingen aktiviteter de rapporterer på, selv om mange har eget ungdomsarbeid. Samtidig mener vi å oppdage at mange menigheter har utfordringer på kommunikasjon og invitasjon når det gjelder breddetiltakene.

Deltakelse nasjonale breddetiltak fordelt på prostier med godkjente planer.

Prostivis oppmøteprosent	Dåps-samtale	4 år	6 år	Tårn-agent	Lys våken	Konfir-masjon	Året etter konfir-masjon
Domprostiet	94 %	52 %	36 %	34 %	35 %	78 %	10 %
Mandal	99 %	51 %	33 %	43 %	40 %	86 %	31 %
Aust-Nedenes	100 %	54 %	54 %	36 %	42 %	94 %	23 %
Skien	97 %	28 %	30 %	27 %	24 %	78 %	23 %
Aust-Telemark	108 %	68 %	39 %	0 tiltak	37 %	92 %	31 %

Kilde: Kirkerådet, justert lokalt av bispedømmerådet. Viser gjennomsnittet der tiltak er gjennomført.

Konfirmanter, folketall og medlemmer	2013	2014
Konfirmerte	3 699	3 697
Folkemengde 15 år	6 219	5 963
Døpte (medlemmer) 15 år	4 154	4 299
Konfirmerte av folkemengde	59,48%	62,00%
Konfirmerte av døpte	89,05%	86,00%

Kilde: SSB.no/Den norske Kirkes medlemsregister

Det er store forskjeller mellom prostiene i konfirmasjonsprosent av døpte. Tabellen på neste side viser at i 2014 var ytterpunktene 73% i Skien prosti og 99% i Vest-Telemark prosti. Dette viser at det er et tydelig skille mellom by og land, samt et skille mellom vest i bispedømmet og øst/nord i bispedømmet. Utfordringen i byene kan forklares med at her er flere tilbud, det er også en mer sammensatt befolkning både når det gjelder religion og familiestruktur. Vi ser også at de steder vi vet at det finnes gode tilbud hos andre kirkesamfunn eller humanetisk forbund, går prosenten ned. Tilhørigheten til Den norske kirke er ikke sterkere enn at den styres av dette.

Det er større fokus lokalt og prostivis på samarbeid om konfirmasjon. Det skapes nå nye tradisjoner knyttet til større leirer for konfirmantene. Dette gir lokalt ansatte flere og spille på, og for ungdommene gir det dem muligheten til å se seg selv som del av noe større. Så langt virker dette til å ha vært positivt, så håper vi at vi kan se dette tydelig på prosenten etter hvert.

Oppslutning om konfirmasjon fordelt på prosti 2014	Antall konfirmanter	Medlemmer 15 år	Konfirmasjonsprosent
Domprostiet	522	663	78,73 %
Mandal	410	478	85,77 %
Lister	328	365	89,86 %
Otredal	203	220	92,27 %
Vest-Nedenes	360	371	97,04 %
Arendal	416	460	90,43 %
Aust-Nedenes	184	198	92,93 %
Bamble	247	272	90,81 %
Skien	562	769	73,08 %
Aust-Telemark	325	361	90,03 %
Vest-Telemark	140	142	98,59 %
Sum bispedømme	3 697	4 299	86,00 %

Kilde: SSB.no

Mye gledelig skjer og vi håper denne utviklingen fortsetter. Men kirken i Agder og Telemark har ikke nådd sine mål i trosopplæringen, hverken når det gjelder antall aktiviteter eller deltakelse. Det viser seg også at mange menigheter ennå ikke klarer å gjennomføre sin egen godkjente trosopplæringsplan. Vi har fortsatt store utfordringer, og nevner følgende:

- Kirkens tilbud om konfirmantundervisning er ikke attraktivt for aktuelle målgrupper
- Kompetansen blant frivillige trosopplæringsledere er for lav.
- Mangel på trosopplæringstilbud til ungdom fra 15 til 18 år.
- Kommunikasjonsplan og kompetanse.

Kirke og samfunn

Diakoni

Mål	Resultatmål	Resultatindikatorer:
Menighetenes diakonale omsorgstjeneste skal styrkes slik at den kommer til uttrykk gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet	Øke antallet på diakoner.	Andel sokn med diakonal betjening.
	Øke menighetenes engasjement for det diakonale arbeidet.	Andel menigheter med diakoniplan

Av 135 sokn har nå 86 diakoniplan, ifølge etatsstatistikken. Dette er en økning på 9 fra i fjor.

Det er flott å se at menigheter lager diakoniplaner uten at de har plikt til det. I tillegg har 7 menigheter diakoniplan innarbeidet i menighetsplan, og to menigheter arbeider for å lage plan.

Antall sokn med diakonal betjening er økt fra 68 til 86 ifølge etatsstatistikken.

Ny prostidiakonstilling er opprettet i Aust-Nedenes prosti. Det gjør at flere sokn har tilgang til diakonal kompetanse. Den nye stillingen er finansiert ved OVF midler, omdisponering av statlig tilskudd og menighetenes egen finansiering.

Resultatmålene i virksomhetsplanen for diakoniområdet er nådd, men arbeidet med etablering av nye stillinger skjer kontinuerlig. Målet er en ny diakonstilling i Skien fra årsskiftet 2015/2016. Menigheter og fellesråd ønsker diakonstillinger, men økonomi gjør at det er svært vanskelig å få dette realisert.

Det er ansatt 5 nye diakoner i bispedømmet i løpet av 2014. Menigheter og fellesråd ønsker å videreføre stillingene selv om de til dels er i stor grad finansiert med innsamlede midler. Agder og Telemark bispedømmeråd har vedtatt 2015 som Diakonens år. Et tverrfaglig samarbeid i bispedømmet og frivillige organisasjoner har arbeidet fram planene for året. Målet med diakoniens år er **Å øke det diakonale engasjementet i menighetene.** Det er å håpe at fokus på diakoni løfter fram den enkelte menighets vilje og evne til å være diakonale byggesteiner, som med ord og handling bygger kirke i lokalsamfunnet.

Full oversikt over planer og tiltak finnes på bispedømmets hjemmeside (www.kirken.no/agder)

Kirke og kultur

Mål	Resultatmål	Resultatindikatorer:
Kirken skal videreutvikle og styrke sin rolle som kulturformidler ved å satse på bredde, kvalitet og samspill mellom amatører og profesjonelle aktører.	Øke offentlig finansiering av kultur i kirkene og/eller i regi av menighet og bispedømmeråd	Antall kulturprosjekter med offentlig tilskudd.
	Øke samarbeidet mellom kirke og kultursektoren	Antall nye samarbeidstiltak siste år
	Øke kirkelig kulturkompetanse	Antall tiltak og deltakere på kompetansehevende tiltak i bispedømmet.

I følge satsingsområder i virksomhetsplanen er våre mål nådd, selv om antall kulturprosjekter med offentlig tilskudd ikke har økt. Grunnlovsjubileet og jubileumsutstillingen «Adolph Tiedemand – scener fra norsk kristenliv» tok forholdsvis mer tid enn vi hadde forutsatt. Vi når også våre mål ved at økt kompetanse lokalt, gjør at menigheter nå også søker uten bistand fra kulturrådgiver. Kirken har vært representert i flere Grunnlovskomiteer og mange menigheter har gjennomført markeringer.

Jubileumsutstillingen for Adolph Tidemand var et samarbeidstiltak mellom Kirkerådet og Agder og Telemark bispedømmeråd. Utstillingen ble vist ved Baroniet Rosendal og i Mandal kommune, Buen Kulturhus. Besøktallet var 40 000 ved Baroniet Rosendal og 3382 ved Buen kulturhus i Mandal.

Bispedømmerådet samarbeidet med Vest-Agder fylke, Lindesnesregionen og Mandal kommune om Den kulturelle skolesekken for grunnskolen i Vest-Agder. 1000 elever fikk oppleve Adolph Tidemandutstillingen i Buen Kulturhus.

I samarbeid med Kilden Teater og Konserthus ble produksjonen «Den Modige», som handler om biskopen, forfatteren og eventyrinnsamleren Jørgen Moe til. Etter oppstart i 2013, har produksjonen passert 150 forestillinger .

Agder og Telemark bispedømmeråd har i 2014 etablert følgende nye samarbeidstiltak:

Initiativtaker	Tiltak	Samarbeidspartner
A og T bispedømmeråd	Nasjonalt kunstutstilling 2017	Tunsberg Bispedømmeråd
A og T bispedømmeråd	Fagråd for kirkekunst	Sørlandets kunstmuseum
A og T bispedømmeråd	Konsertturne i kirker	Kristiansand symfoniorkester
Kirkerådet	Orgelskole for barn i samarbeid med kulturskolene	A og T bispedømmeråd

I forbindelse med utstillingen «Adolph Tiedemand» holdt bispedømmet et seminar for kirkelig tilsatte om visuell kunst i kirken og muligheter som finnes for formidling, gudstjenesteinnhold og trosopplæring .

Liturgireformen gjør kirkemusikk til et satsningsområde. Fagråd for kirkemusikk er etablert i bispedømmet. Rådet vil ha ansvar for organisering og planlegging av en årlig fagdag for kirkemusikere der biskopen deltar.

Lansering av Norsk Salmebok 2013 ble organisert av egen salmebok komite for perioden 2013-2014. Flere menigheter har gjennomført salmekvelder og tiltak der salmeboken har stått i sentrum. Komiteen gjennomførte turne med 7 salmekonsert i bispedømmet.

Som et bilde på det den kirkelige aktiviteten på dette området har vi følgende tabell som viser økning i antall konserter og deltakere.

Konserter i bispedømmet	2013	2014	Endring 2013-2014
Konserter	794	1115	321
Deltakere	116 865	118 393	1 528
Gjennomsnitt deltakere	147	106	-41

Antall registrerte konserter har økt med 40%. Det antas at dette skyldes bedre rapportering. Nedgangen i gjennomsnittlige deltakere antas å ha sammenheng med at det tidligere i hovedsak ble rapportert de største arrangementene.

Pilegrimsarbeid

Foruten om den lange vandringen fra Telemark til Røldal arrangerte prostidiakonen i VestTelemark for 3 vandringer med diakonalt preg:

- «Å vandre med håp», i samarbeid med psykiatritjenesten.
- «Vandring for forandring»: for etterlatte etter selvmord i samarbeid med RVTS Sør og organisasjonen LEVE.
- «Vandring mot fridom»: for innsatte ved Skogsleiren i Fyresdal.

Vandringen mellom Hovden og Røldal som har vært arrangert siden 2006, ble i 2014 avlyst på grunn av liten påmelding. Arbeidet med å utvikle pilegrimstemaet til også å gjelde kystpilegrimsleden mot Nidaros er fortsatt i prosess. Flere steder i bispedømmet er det lokale pilegrimsvandring, gjerne med utgangspunkt i den lokale kirken. Dette er stort sett dagsvandring. Mange konfirmanter er med på dette.

Kirkelig undervisning.

Kirkelig undervisning har i 2014 hatt som mål å videreutvikle samarbeidet mellom skole og kirke innenfor de muligheter og begrensninger dagens regelverk gir. I 2014 deltok vi på Sørlandsk lærerstevne med stand med tema: «Samarbeid skole – kirke». Ny informasjonsbrosjyre ble delt ut.

Biskopen prioriterer kontakten kirke - skole på visitaser. Målet er en plan for samarbeidet innenfor dagens muligheter og begrensninger. Det er en økt bevissthet om kirken som en ressurs og samarbeidspartner i lokalmiljøet. I forhold til trosopplæring er det viktig for menighetene lokalt å forstå forskjellen på skole/barnehage samarbeid og trosopplæring. Biskopen har halvårig kontakt med undervisningsdirektørene i de tre fylkene.

Rett til trosutøvelse

Kirkens ansvar for og kontakt med sine medlemmer som bor på institusjon har stor oppmerksomhet. Det er utgitt 3 hefter om retten til trosutøvelse:

- «Samhandlingsheftet» (Samordningsrådet for tros- og livssynssamfunn og Helsedirektoratet.
- Kartleggingsheftet (Fredrikstad kommune og Borg bispedømme)
- Inspirasjonsheftet (Norsk Forbund for Utviklingshemmede, Kristelig studieforbund og kirkerådet.)

Diakoni- og integreringsrådgiver har vært holdt flere møter med representanter for Høyskolen i Telemark og Universitetet i Agder. I november inviterte biskopen fylkeslegene til samtale

Misjon og dialog

Kirkens kontakt med samfunnet viser seg i dag ofte i kirkens syn for Internasjonal diakoni og dialog i et flerkulturelt landskap. Misjonsavtalene åpner for menighetens mulighet for internasjonalt fokus. Ved utgangen av 2014 var misjonsavtalene jevnt fordelt på alle prostier.

Misjonsavtaler pr prosti	Antall sokn	Avtaler 2012	Avtaler 2013	Avtaler 2014
Kristiansand	12	13	14	16
Mandal	14	15	16	16
Lister	16	17	16	16
Otredal	9	8	8	9
V-Nedenes	9	9	10	10
Arendal	9	8	9	9
A-Nedenes	9	7	8	8
Bamble	12	10	11	14
Skien	14	11	13	13
A-Telemark	15	14	16	16
V-Telemark	16	16	14	15
Agder og Telemark	135	128	135	143

Tabellen viser at tallet på misjonsavtaler i menighetene øker.

Forbruk, rettferd og miljø

I virksomhetsplanen for 2014 heter det at arbeidet nedprioriteres til fordel for arbeid med innføring av trosopplæring. Antallet Grønne menigheter er stabilt. Vi har en reduksjon i Miljøfyrtårn. Menighetsråd og fellesråd opplever det krevende å administrere ordningen.

Bispedømmerådet har en ressursgruppe på «Forbruk, rettferd og miljø». Gruppen er bredt sammensatt og planlegger i samarbeid med SMM og KN å arrangere 2 kurs høsten 2015, hvor målgruppen er tilsette og frivillige i råd og utvalg. Ulike instanser i bispedømmet deltar aktivt i «Klimapilegrim 2015».

Rekruttering og frivillighet

Når det gjelder rekruttering til prestetjenesten vises til nærmere omtale nedenfor. Til annen kirkelig tjeneste ser det ut som om menighetene klarer å ansette undervisningsmedarbeidere og trosopplærere. Det er for tiden en stillingsbetegnelse uten formelle kompetansekrav. Det betyr at det er stor variasjon i den formelle bakgrunnen for denne yrkesgruppen.

Ellers registrerer vi at det har vært god tilgang på kvalifiserte søkere til diakonistillingene. En annen utfordring til kirken er behovet for frivillige medarbeidere. Stadig mer av de vedtatte menighetsplanene er avhengig av frivillig innsats.

Siden bispedømmet fikk midler til rekrutteringsprosjekt i 2011, har det vært en prioritet å formidle kall til tjeneste til kirkens unge. Ungdomsarbeiderne er en målgruppe for rekruttering til prestetjeneste og øvrig tjeneste i kirka. De er ofte i en utdannelsessituasjon. Det å gi dem lyst og kall til å fortsette i kirken, er viktig. Det er derfor viktig at de opplever kirken som en god arbeidsplass.

Ungdomsrådgiver jobber nå fram en strategi for utrustning og rekruttering sammen med en prest, tre ungdomsarbeidere og ungdomsrådet.

Ellers registrerer vi at det har vært god tilgang på kvalifiserte søkere til diakonistillingene. En annen utfordring til kirken er behovet for frivillige medarbeidere. Stadig mer av de vedtatte menighetsplanene er avhengig av frivillig innsats.

Agder og Telemark bispedømme har alltid hatt et stort antall frivillige knyttet opp til menighetenes virksomhet. I følge etatsstatistikken ligger bispedømmet på nest øverste plass med hensyn til frivillige medarbeidere. I følge tall fra SSB er de prostivis fordelt slik.

Frivillige medarbeiderepr prosti	Totalt antall personer	Knyttet til gudstjenesten	Knyttet til arbeid for barn 0-12 år	Knyttet til arbeid for unge 13-25 år	Knytte til diakonalt arbeid	Knyttet til kultur og konserter	Knyttet til komite og utvalg
Domprostiet	2291	729	601	390	715	352	476
Mandal	1805	770	441	282	254	386	417
Lister	1475	561	329	251	261	376	494
Otredal	634	236	77	89	77	16	158
Vest-Nedenes	1240	315	266	144	140	48	366
Arendal	728	316	162	84	113	49	246
Aust-Nedenes	489	214	60	56	52	52	150
Bamble	601	544	125	85	108	108	214
Skien	1320	538	226	129	343	194	324
Aust-Telemark	861	181	154	182	125	180	206
Vest-Telemark	339	181	90	55	83	70	138
Sum bispedømme	11783	4585	2531	1747	2271	1831	3189

Det er adskillige dugnadstimer som legges ned til beste for kirken og samfunnet. Den store mengden frivillighet som er knyttet til gudstjenesten viser at reformen bidrar til involvering. Det samme gjelder trosopplæring.

Det blir viktig i framtiden å ta vare på det frivillige engasjementet. I mange menigheter er det opplegg for å verdsette den frivillige innsatsen med medarbeiderfester ol. 69 sokn melder om 70 medarbeiderfester med 4374 deltakere. Lokalmenighetene satser på kurs. 27 sokn rapporterer 66 holdte kurs for frivillige, med over 1100 deltakere. Kurs for trosopplærere er stort sett gjennomført på ettermiddagstid for at frivillige kan bli med.

Ungdomsarbeid

Mål	Resultatmål	Resultatindikatorer:
Arbeidet for ungdom i menighetene/ bispedømmet	Styrke samarbeidet og veiledning for ungdomsarbeidere i bispedømmet.	Antallet ungdomsarbeidere som deltok på ungdomstinget Møter, kurs og samtaler med ungdomsarbeidere i bispedømmet

For mange ungdommer er kirken og dens miljøer og tilbud uaktuelle. For mange av ungdommene som ønsker å være med i en kirkelig sammenheng, er trenden at en søker mot de store samlingene. Det betyr at der hvor det er mange blir det lett flere. En del menigheter i Dnk melder om at det er vanskelig og heller ikke ønskelig å drive parallell virksomhet der hvor andre kirkesamfunn driver godt arbeid. Samtidig har mange menigheter store ungdomsmiljøer.

Ungdomsarbeid	Antall tilbud til unge 13-15 år	Deltakere alderen 13-15 år	Antall tilbud til unge 16-25 år	Deltakere alderen 16-25 år
Domprostiet	67	764	68	1761
Mandal	18	1731	24	573
Lister	18	337	45	788
Otredal	7	117	9	237
Vest-Nedenes	16	398	33	893
Arendal	5	101	16	226
Aust-Nedenes	10	139	19	220
Bamble	9	196	17	427
Skien	7	260	23	328
Aust-Telemark	9	167	31	379
Vest-Telemark	12	246	20	67
Sum bispedømme 2014	178	4456	305	5899
Sum Bispedømme 2013	198	3269	307	5636
Endring 2013-2014	-20	1187	-2	263

I bispedømmet som helhet er det 178 grupper i alderen 13-15 og 305 grupper i alderen 16-25. I følge rapporterte tall har kirken hatt kontakt med 4456 i alderen 13 – 15 år og tilsvarende tall for aldersgruppen 16-25 år, er 5899. Vi vet at mange sokn ikke har kontinuerlige tiltak, noe som er nødvendig da barn og unge også trenger et miljø og felleskap i kirkelig regi.

Det er 20 færre rapporterte tiltak for ungdom i aldersgruppen 13 til 15 år i 2014 enn i 2013. Rapporterte deltakere er derimot økt med en tredjedel. Våre erfaringer fra 2014 har vist at den største utfordringen vår kirke står overfor, er ungdomsarbeidet etter konfirmasjonstiden. Derfor har bispedømmerådet valgt å satse på ungdomsrådgiver i 80%, finansiert av prosjektmidler, innsamlede midler og tilskudd fra OVF.

Gjennomførte tiltak.

Første prioritet for ungdomsrådgiver har vært veiledning og oppfølging av menighetenes ungdomsarbeidere. Erfaringen sier at denne yrkesgruppen har behov for faglig veiledning og oppfølging. Det skjer konkret ved å skape et nettverk for ungdomsarbeiderne som skal styrke fellesskapet, heve status og være kompetansehevende for ungdomsarbeiderne. Resultatet av dette arbeidet gjenspeiles også i oppslutning om Ungdomstinget som økte fra 43 i 2013 til 73 i 2014.

Ungdomsrådgiver har utviklet et lokalt ledertreningsopplegg, og i forkant av stiftsdagene ble det arrangert en ungdomslederkonferanse. Totalt 43 stk. deltok på konferansen. Fokuset var å styrke ungdomsledernes lederidentitet, kompetanse og ungdomslederne som forkynnere.

I 2014 har de ungdomsledere som har ønsket det, fått en mentor. Mange prester er villige til å være mentor, selv om det pr dag dato ikke er en betalt tjeneste.

Ungdomsrådets hovedfokus har vært «Hvordan bygge opp ungdomsarbeidet i våre menigheter?» Med utgangspunkt i erfaringer og statistikker, er vår kirke flink på barn og voksne, men har en utfordring i aldersgruppen fra konfirmasjonen og oppover. Saken ble tatt opp i fellesmøte mellom ungdomsrådet og bispedømmerådet og følgende vedtak ble gjort: «*Bispedømmerådet ber ungdomstinget og ungdomsrådgiver om å utforme et utkast til en strategisk plan for oppbygging av ungdomsarbeid som kan legges fram i bispedømmerådsmøtet den 10. juni 2014.*» Bispedømmerådet har også et mål om å gjennomføre et ungdommens år i 2016/2017.

Vi er langt fra i mål på ungdomssatsingen. Det er relativt lav oppslutning om konfirmasjon, og trosopplæringstiltak for ungdom, og vi ser lite til ungdom i gudstjenesten. Likevel vet vi at mange ungdommer som ønsker og har en aktiv relasjon til kirka. Videre strategisk satsing på ungdomsarbeid vil derfor være viktig i årene framover.

Prestetjenesten

Hovedmålet for bevilgingen til prestatjenesten er gitt i tildelingsbrevet fra KUD, hvor det heter: «*Alle menigheter i Den norske kirke skal være betjent av en prest.*» Dette er også innarbeidet som hovedmål for prestatjenesten i vår virksomhetsplan for 2014.

Rekruttering Mål	Resultatmål	Resultatindikatorer
Hovedmålet for bevilgingen til prestatjenesten er at alle menigheter i Den norske kirke skal være betjent av prest	Rekrutteringen til prestatjeneste skal styrkes	Antall ledige prestatstillinger i bispedømmet
		Tilgang på nye prester – avgang fra prestatjeneste

I etatsstatistikken for 2014 framgår det at var det ingen ubesatte stillinger i Agder og Telemark bispedømme. Samtidig opplever vi sterkere og sterkere en rekrutteringskrise i kirken. Vi har en økning i stillinger som må lyses ut flere ganger. Flere av disse stillingene fikk man for noen år siden lett søkere til. Størst problemer med rekrutteringen har vi i Telemark spesielt i Øvre Telemark prosti.

Selv om vårt bispedømme er blant de som har flest søkere pr utlysning, er det en klar tendens til at flere og flere av søkerne enten ikke fyller de formelle søkekriteriene, eller at søkere ikke innehar den ønskede kompetanse som kreves for stillingen. Dette gjør at antall søkere pr utlyst stilling til en viss grad tildekker den faktiske rekrutteringskrisen. For at vi skal ha et korrekt bilde av søkertilfanget til prestatstillinger fremover bør vi få anledning til å lage nye rutiner der de som mangler søkerkompetanse ikke blir med på statistikkene over antall søkere pr. stilling.

Det gledelig ved søkertilfanget er at stadig flere kvinner søker stillinger i vårt bispedømme og at andelen kvinner som får stillinger også er økende (44%). I 2014 hadde vi 20 utlyste stillinger og dermed stor utskiftning i presteskapat.

Når vi ser på tallene for såkalt «nyrekruttering», trenger disse en kommentar

Tilsetninger	Fratreden	«Nyrekruttering»
6	11	-5

Det kan ut fra tallene i etatsstatistikken fra KUD, synes som vi har hatt et stort underskudd på nyrekruttering. Ser vi nøyer på den gruppen på 11 som har sluttet, finner vi at 7 av disse gikk av på AFP, mange av dem ganske nær opp til pensjonsalder. To personer gikk over til stilling i Sjømannsmisjonen, 1 person til Frikirken og 1 for å bli stortingsrepresentant. I 6 av 18 ledige stillinger har vi hatt en såkalt «nyrekruttering» av de vi har tilsatt. Dette opplever vi er gode tall.

Alderssammensetning i presteskapet

Tabellen nedenfor viser aldersfordeling i presteskapet de siste tre årene.

Aldersfordeling	Årstall	under 40 år		40-49 år		50-59 år		over 60 år		Totalt
		Ant.	Pst.	Ant.	Pst.	Ant.	Pst.	Ant.	Pst.	
Agder og Telemark	2012	19	14 %	31	23 %	41	30 %	46	34 %	137
Totalt alle BDR	2012		17 %		22 %		33 %		27 %	
Agder og Telemark	2013	20	15 %	33	24 %	45	33 %	38	28 %	136
Totalt alle BDR	2013		18 %		23 %		32 %		27 %	
Agder og Telemark	2014	21	17 %	28	22 %	43	34 %	35	28 %	127
Totalt alle BDR	2014		17 %		23 %		31 %		28 %	

Agder og Telemark har i flere år hatt en stor andel prester over 60 år i tjeneste sammenliknet med andre bispedømmer. I 2014 hadde vi en forholdsvis stor avgang av prester i denne aldersgruppen. Dette har ført til en viss aldersforkyvning i vårt presteskap. Antallet prester over 60 år går ned for hvert år, og antallet under 40 år har steget jevnt de siste tre årene. Det er en jevn nyrekruttering av unge prester. Vi ser at vi i 2014 nå ligger tilnærmet nær et landsgjennomsnitt i fordelingen på presteskapet i de ulike aldersgrupper.

Livsfaseprosjektet

Høsten 2009 ble det startet opp et livsfaseprosjekt i Skien prosti. Prosjektet ble avslutta høsten 2014 med en evaluering. Et av de spesielle grepene vi gjorde med dette prosjektet var å ikke sikte oss inn mot en spesiell aldersgruppe eller livsfase blant de ansatte. I begynnelsen av prosjektet foretok vi en kartlegging av de ansattes behov, og deres muligheter for medvirkning i prostiets behov. Ut fra dette satte vi opp forslag til tiltak som prosjektet skulle inneholde. Det dreide seg om del fellestiltak som omfattet alle prestene, samt individuelle tiltak tilpasset den enkeltes behov.

Som fellestiltak kan nevnes tilbud om en høytidsfri i året, en større forutsigbarhet på antall tjenester i tjenesteuke, større regulering og forutsigbarhet når det gjelder kveldsarbeid, tilskudd til trening og en planlagt studieuke hvert år.

I evalueringen kommer det frem at prestene i ulike grad har benyttet seg av de ulike tiltakene. Svarene i undersøkelsene viser ikke noe mønster eller tendens på grunnlag av alder. Det bekrefter at skal man ha en livsfasepolitikk må den omfatte alle aldersgrupper, ikke bare de eldste eller de yngste. Det gis også tilbakemelding på at tiltakene har virket positivt på motivasjon og trivsel i tjenesten og

et overveiende flertall av prestene ønsker at tiltakene skal fungere utover prosjektperioden. Planen er videre å ta elementer fra dette livsfaseprosjektet og implementere det inn i andre prostier i bispedømmet.

Kompetanseutvikling og veiledning i prestedtjenesten

Mål	Resultatmål	Resultatindikatorer
Bispedømmerådene, biskopene og prostene skal ivareta god ledelse av prestene, sørge for at prestene har gode arbeidsvilkår og at tjenesten er tilpasset lokale forhold og utfordringer.	Prestene skal ta del i etter- og videreutdanning	Antall prester som har deltatt på etter- og videreutdanningskurs.
	Prestene skal ha regelmessig veiledning	Andel av prester som har fått veiledning

Vi har de siste årene hatt et kontinuerlig fokus på at prester skal sette av tid til videre- og etterutdanning. Ved hjelp av prostemodulen (planleggingsverktøy for prostene) har det blitt enklere for prostene å følge opp prestene på dette. Vi legger opp til at det i medarbeidersamtalen skal lages en individuell kompetanseplan for den ansatte. I mange år har det vært en tendens til at prestene har valgt studieemner som i all hovedsak har vært knyttet opp til praktisk teologiske disipliner. Det har vært et underskudd på studier i de såkalte klassisk teologiske disiplinene. Vi startet derfor opp et obligatorisk kurs for prestene i reformatorisk teologi høsten 2014. Alle bispedømmets prester har deltatt. Studiets innhold er relatert til det forestående Lutherjubileet i 2017, og av ønsket om et studium i grunnlagsteologiske emner. Kurset er ment å gi 10 studiepoeng.

Den nye omleggingen av EVU er i tråd med de tanker og føringer vi har hatt for dette arbeidet i bispedømmet vårt. Når Bispemøtet nå har fått ansvar for dette feltet vil det lettere kunne bli et godt styringsverktøy for å kunne nå virksomhetens mål, med både sentrale og lokale føringer. Dette fordrer at vi fremover bygger opp gode linjer mellom det enkelte bispedømmet og EVU sentralt.

Vi konstaterer at alle prestene i bispedømmet har deltatt i videre og etterutdanning i 2014. Både gjennom et felles kursopplegg, men også i stor grad gjennom lokale og egne studiearbeider.

Veiledning

Arbeidsveiledning	2011	2012	2013	2014
Deltagere ABV-grupper	39	49	66	69
Individualveiledning	-	-	8	10
Andel prester som har fått veiledning			55%	59%

Alle prester får tilbud om Arbeidsveiledning og det har dette året vært i gang 12 grupper. Flere av gruppen er tverrfaglige, dvs. at det også er med noen diakoner og kateketer. Det er til sammen 31 diakoner og kateketer med i disse gruppene. I tillegg til disse gruppene har det vært to grupper for proster. Veilederne er enten ansatt på bispedømmekontoret eller prester i menighetstjeneste. Bispedømmekontoret har også tatt administrativt ansvar for å etablere 3 grupper for kirkeverger.

Vi tilbyr også individualveiledning ved behov, enten ved egne veiledere eller eksterne. Totalt er det brukt 1 024 837 kr på veiledningstiltak i bispedømmet dette året. Mesteparten er utgifter i forbindelse med ABV gruppeveiledning, men i overkant av 70 000 kr er utgifter til individualveiledning.

Vi har de siste årene sett et økt behov for en type veiledning som er pålagt av arbeidsgiver. Dette er særlig i forbindelse med konflikter eller avvik i adferd. I denne type veiledning må arbeidsgiver ha mulighet til å ha innsyn i prosessen. Det har vært arbeidet med å få til gode og ryddige prosedyrer og rutiner for dette. I denne prosessen har vi hatt en god kommunikasjon med personalavdelingene i de andre bispedømmene.

Av bispedømmets 135 prester er altså 69 med i ABV grupper. Et mindre antall har i tillegg hatt individual veiledning samt annen type veiledning som ikke arbeidsgiver har regien på. Slik sett har vi ikke nådd målet om at alle prester skal ha regelmessig veiledning. Samtidig tenker vi at vi må se den enkelte prests tjeneste litt over tid. Det er viktig å ha et stående tilbud om veiledning samt at prostene har oversikt over deltakelse, og følger dette opp i medarbeidersamtalen.

Ledelse av prestatjenesten

Mål	Resultatmål	Resultatindikatorer
Styrke prostens rolle som leder av prestatjenesten	Styrke og bevisstgjøre prostene som ledere	Ingen utover gjennomført tiltak

Vi har de siste to årene hatt en stor utskifting blant prostene, halvparten av prostene er nye. Dette forhold sammen med skifte av biskop i 2013, har ført til at det er satt mye fokus på ulike sider av ledelse blant prostegruppa. Det ble blant annet gjennomført kurs for prostene våren 2014, der «Åndelig ledelse» var temaet. Det er vårt inntrykk at prostene i større og større grad er proaktive i ledelsen av prestene, både gjennom jevnliges stabsmøter, tjenestesamtaler, medarbeidersamtaler og individuell oppfølging. Vi har et kontinuerlig fokus på ansvar og rollefordeling mellom prostens oppgaver og myndighet, i forhold til biskop, stiftsdirektør og personalavdeling. Vi mener at målet om styrking av prostenes rolle som leder er oppnådd i 2014, selv om vi erkjenner at dette vil være en kontinuerlig prosess også fremover.

Ledelse av prestatjenesten forutsetter også et aktivt forhold til arbeidstakernes medbestemmelse. Medbestemmelsen slik den er nedfelt i Hovedavtalen, Arbeidsmiljøloven og Tilpasningsavtalen følges. Det blir avholdt jevnliges kontaktmøter mellom de tillitsvalgte og ledelsen både på bispedømmenivå og i prostiene. Stiftsstyrelederen i PF er frikjøpt i 40 %. Vi er blitt utfordret av de tillitsvalgte å trekke dem ennå mer inn i ulike opplæringstiltak som skjer i bispedømmet. Dette ønsker vi å forbedre i året som kommer. Den utfordringen vi kan ha når det gjelder medbestemmelse kan i noen tilfelle ligge på informasjonsplikten. Pga. tidsfrister og høyt arbeidspress kan informasjonen noen ganger bli mangelfull til de tillitsvalgte. Dette har vi fokus på ved hjelp av bedre rutiner i ulike saker som ikke minst dreier seg om utlysning av stillinger, omfordeling av ressurser og innføring av nye tiltak.

I samband med virksomhetsoverdragelsen fra 2017 har vi styrket informasjonen til medarbeiderne. Dette er tema på alle kontaktmøter med bispedømmeadministrasjonen, og med prestene. I tillegg gis informasjon på stabsmøter, prostemøter og i tjenestekonferanser.

Nærmer om virkemiddelbruken, eksempel på tiltak,

Nedenfor vises eksempler på tiltak som er iverksatt for å gi effekter på de utfordringer kirken har stått over for i forhold til å nå sine mål. Vi har tatt for oss følgende eksempler : Fordeling av presteressurser i bispedømmet, rekrutteringstiltak kirkelig inndeling, og satsing på ungdom.

Kirkelig inndeling

Bispedømmet har mange små sokn og bispedømmerådet igangsatte derfor i 2014 et utredningsarbeid om kirkelig inndeling. Arbeidsgruppen ble ledet av bispedømmerådsleder Jan Olav Olsen. Utredningen viste at av våre 135 sokn var det mer enn en tredjedel som hadde mindre enn 1000 medlemmer. Målsettingen var å gjøre endringer i den kirkelige strukturen for å etablere bærekraftig og robust soknestructur, slik at det enkelte sokn har ressurser og kompetanse til å ivareta alle oppgavene som det forventes at menighetsrådene skal håndtere. Etter høringsrunden behandlet bispedømmerådet rapporten og besluttet at det på ti steder skulle gjennomføres menighetsmøter og forberede sammenslåing av sokn tidlig i 2015. På 13 steder ble prost og kirkeverge utfordret til å utrede soknestructuren videre, med sikte på eventuelle endringer i den kirkelige inndelingen i løpet av et par år. I 2014 er det gjort vedtak om å slå sammen tre sokn i Tinn, og å slå sammen 4 sokn i Kviteseid, med virkning fra 01.01.2016. Departementet har videre vedtatt å slå sammen Aust-Telemark og Vest Telemark prostier til Øvre Telemark prosti, med virkning fra 01.01.2015. Effekten av dette arbeidet vil være at flere sokn og menighetsråd blir i stand til å tilby gudstjeneste hver søndag for sine medlemmer, samt kunne tilby et mer komplett tjenestetilbud innenfor ungdomsarbeid og trosopplæring.

Omdisponering av stillingsressurser

Kystområdene, særlig fra Arendal til Mandal, har de siste årene hatt en betydelig befolkningsvekst. Kristiansand er den byen som relativt sett har vokst mest i landet utenom Oslo-området. Kristiansand har hatt en netto befolkningsvekst på mellom 1500 og 2000 pr år de siste fire årene. Som konsekvens av at det ikke er opprettet nye prestestillinger de siste ti årene har bispedømmerådet inngått avtaler med kommuner, fellesråd og menighetsråd om delfinansiering av prestestillinger i områder med befolkningsvekst.

Den norske kirke skal være en landsdekkende kirke. Det er derfor utfordrende å redusere prestatjenesten i spredt bebygde områdene i bispedømmet, for å styrke de områdene der befolkningen vokser bispedømmerådet har likevel sett det som nødvendig å gjøre. I samband med sammenslåingen i Øvre Telemark har man omorganisert prestatjenesten og frigjort 1,5 årsverk. Disse ressursene er tilført kristiansandsområdet samt litt til Bamble prosti og Mandal prosti. Stillingen som er tilført Kristiansand Domprosti, er opprettet som spesialprest med tanke på menighetsplanting i nye store boligfelt i byen. I noen prostier har en også søkt å bøte på behovet for presteressurser i byområdene ved at prester i de indre bygder får en del av sin tjeneste flyttet til byene.

Ungdomsarbeid

Vi har i denne sammenhengen benyttet tenkningen med resultatkjede slik som vist på neste side

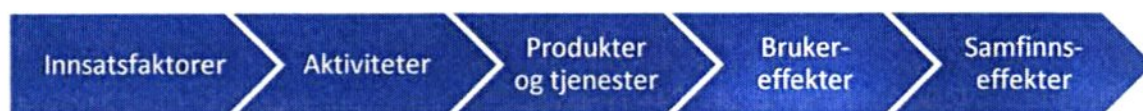
Den totale innsatsen mot ungdom, merker vi på følgende måter:

- Menighetene blir oppmerksomme på eget ungdomsarbeid eller mangel på sådant.
- Ungdomsarbeiderne blir sett og tatt vare på.
- Flere deltar på U.Tinget.
- Flere nyutdannede prester og diakoner er tilsatt i bispedømmet.
- I en tid med mindre lojalitet overfor egen tradisjon og tilhørighet, gir vi ungdom en mulighet til å ha et miljø i Dnk.
- Uten at vi kan måle har vi tro for at det betyr at flere blir bevart og/eller finner sin plass i Guds rike på jord gjennom Dnk.

Tiltak for å øke bevisstheten om betydningen av et aktivt ungdomsarbeid.

Innsatsfaktorer	Aktiviteter	Produkter og tjenester	Bruker-effekter	Samfinns-effekter
Ungdomsrådgiver 80% Lønnet av prosjekter, Ovf. og innsamlede midler.	Ungdomsrådgivers kontakt med proster, prester, kirkevergelaget, bispedømmerrådet og ungdomsarbeidere og ledere	Informasjon om ungdomsarbeidets betydning for kirkens framtid Heie fram det som fungerer og inspirere der hvor det ikke fungerer.	Økt status for ungdomsarbeid og ungdomsarbeideren. Økt forståelse for ungdomsarbeidet lokalt og sentralt.	Ungdom blir bevart i troen gjennom aktive ungdomsmiljøer som også rekrutterer til tilhørighet til og til tjeneste i kirka.
Se over	Nettverk ungd. arb. / leder	Nyhetsbrev mail	Ungdomsmiljøet i kirka får bedre informasjon og tilhørighet til kirka	Ungdommene blir del av og kjent med eget kirkesamfunn
Se over	Dagsseminar i tilknytning til Stiftsdager	Undervisning og nettverksbygging for ansatte som driver ungdomsarbeid og trosopplæring blant ungdom	Ungdomsarbeidere og ungdomsarbeidet blir en del av fellesskapet i kirka.	Økning i deltakelse på U.Tinget
Mentorer	Veiledning av mentor	Mentor ungd. arb./leder	Ungdomsarbeidere blir sett av råd, stab og menighet	Løfter status på ungdomsarbeid
Ungdomsrådgiver og andre rådgivningsressurser fra bispedømmekontoret Ungdomsrådet	U.ting	Tverrfaglig deltakelse av rådgivere fra bispekontoret i tilknytning til seminarer og miljø.	Kontinuitet i opplæring i kirkelig demokrati og skaper fellesskapsfølelse og tilhørighet til kirka.	Ungdommene og ungdomslederne blir del av og kjent med eget kirkesamfunn og ikke bare lokalmenigheten
Tildelt kr.50 000 i 2015 fra Tilleggsgavefondet	Oppfølging menigheter	Rådgivning menigheter uten tilbud etter konfirmasjon	Løfte ungdomsarbeidet. Lære ungdommen og gi dem et miljø for tro og liv.	Den voksne del av kirka blir kjent med ungdommene i menigheten og ungdomskulturen generelt

Rekrutteringsprosjekter

Andel av stilling som ungdomsrådgiver Mentorprest i deltidsstilling. Prosjektmidler kr.990 000 (kr 330 000 i 2011-2013)	Besøk U. klubber i 2014 5 besøk med presentasjon av prestestudiet.	Den offisielle kirke kontakt med ungdomsmiljøene Forkynne kall til tjeneste.	Jobb i kirka, en mulighet! Den voksne del av kirka blir kjent med ungdommene i menigheten og ungdomskulturen generelt.	Ungdom blir bevart i troen gjennom aktive ungdomsmiljøer som også rekrutterer til tilhørighet til og til tjeneste i kirka.
Se over	Kontakt teologistudenter	Teologistudentene får oppfølging fra eget bispedømme.	Jobb i Agder og Telemark blir interessant. 6 ordinasjoner 4 prester ansatte som første tjeneste.	Lokalsamfunnene får tilført prestatetjeneste og målet om en landsdekkende kirke kan nås.
Se over	«Nesten presten» Biskopen har besøkt denne gruppen studenter	Teologistudenter får kjennskap til kirken og vårt bispedømme.	Jobb i Agder og Telemark blir interessant. 6 ordinasjoner 4 prester ansatte som første tjeneste.	Lokalsamfunnene får tilført prestatetjeneste og målet om en landsdekkende kirke kan nås.
Se over	Kontakt med Ansgar teologiske høyskole. (misjonsforbundet)	Generell informasjon overfor studenter, samarbeid med lærere for å tilpasse praksis i Dnk.	Jobb i Agder og Telemark blir interessant.	Studenter ved utdanningsinsitusjon utenfor Den norske kirke får kunnskap om tjeneste i kirken
Se over	Mentor teologistud. – «Mesterlære»	6 teologistudenter har fått oppfølging fra en erfaren kirkelig ansatt og møter jobben på en realistisk måte. Avsluttes i 2015	Det blir mindre skremmende å skulle bli prest. Jobb i Agder og Telemark blir interessant.	Teologistudenter får kjennskap til kirken og vårt bispedømme.
Se over	Stand på undervisningsmesse	Den offisielle kirke kontakt med ungdomsmiljøene.	Jobb i kirka en mulighet.	Teologistudenter får kjennskap til kirken og vårt bispedømme.
Se over	Stand på Ungdomsfestivaler	Den offisielle kirke kontakt med ungdomsmiljøene.	Jobb i kirka en mulighet.	

DEL IV. STYRING OG KONTROLL

Risikostyring

Integrert i virksomhetens «Virksomhetsplan for 2014» er det foretatt risikovurdering (ROS-analyse) for samtlige hovedmål beskrevet i tildelingen fra departementet. I tillegg er det foretatt tilsvarende ROS-analyse for samtlige delmål utarbeidet av Kirkerådet.

Av kritiske risikoområder som har hatt betydning for tiltak og styring i 2014, bør nevnes rekruttering til prestetjeneste. Virksomheten har erfart at det til enkelte stillinger har vært krevende å få tilstrekkelig kvalifiserte søkere. For å imøtekomme dette har virksomheten hatt et eget «rekrutteringsprosjekt» i gang, internt i eget bispedømme samt overfor de ulike teologiske utdanningsinstitusjoner.

Virksomheten ser også at kvinneandelen blant prestene bør økes. I den forbindelse har det gjennom 2014, i alle utlysning av ledige stillinger, vært anmodet kvinner spesielt å søke.

Et svært kritisk og viktig risikoområde er ungdommens engasjement i kirken, både som deltakere og som ledere. For å imøtekomme disse utfordringene har virksomheten tilsatt en egen «ungdomsrådgiver» i en 3-årig prosjektstilling. Finansiering av stillingen har i 2014 vært utenfor den tildeling virksomheten får fra departementet.

Fellesføringer i staten («eks. fjerning av tidstyver», jf. tildelingsbrevet)

Virksomheten har i 2014 hatt stort fokus på rasjonell drift i egen organisasjon, og har erfart at økt bruk av elektronisk behandling innen regnskaps- og lønnsområdet har gitt effektiviseringsgevinst. Virksomheten har i tillegg innrapportert en mulig «tidstyv» til departementet vedrørende reforhandling av rammeavtale om betalings- og kontoholdstjenester for staten. På tross av at virksomhetens årlige kostnader knyttet til betaling og kontohold utgjør mindre enn kr 5 000 pr år, krever statens anskaffelsesreglement at det avholdes en minikonkurranse overfor de banker staten har inngått rammeavtale med. Ressursbruken vedrørende prosess rundt minikonkurranse og avrop kan med fordel betegnes som en «tidstyv».

Oppfølging av ev. revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen.

Endelig revisjonsberetning vedrørende regnskap 2013 mv. ble uten merknader avgitt av Riksrevisjonen pr 02.06.2014. Riksrevisjonens startet pr 28.08.2014 arbeidet med revisjon av regnskapsåret 2014. Av «Innledende revisjonsbrev» fremgår det at revisjonen vil foregå i perioden 01.09.2014 – 31.03.2015, og at endelig resultat av revisjonen vil bli rapportert i form av en revisjonsberetning innen 31.05.2015.

Internkontroll og øvrige rutiner har ikke avdekket styringssvikt, feil eller mangler som bør kommenteres.

Helse Miljø og Sikkerhet.

Gjennom RAMU, personalavdelingen og prostenes arbeid drives et kontinuerlig HMS-arbeid. Det er kun kommet inn en avviksmelding til RAMU i 2014. Det er vårt mål at prestene skal gjøre seg kjent med og i større grad bruk av avviksmelding både ved fysiske og psykososiale avvik.

Konflikthåndtering

I det jevne arbeidet med konflikter og personalutfordringer er det prostene som håndterer dette . I særlig krevende saker har personalavdelingen eller eksterne veiledere bidratt inn i konflikthåndteringen. Det har i løpet av året vært enkelte særlig krevende saker.

Arbeidsplassundersøkelsen.

Bispedømmet har gjennomført arbeidsplassundersøkelsen og det er ikke store variasjoner i forhold til forrige år. Gjennomsnittsskår på hele undersøkelsen, på en skala fra 1 til 6, er 4.6.

Samarbeid med nærmeste leder er forbedret, mens oppfølging under sykemeldingstid er noe dårligere enn fjoråret. Lavest skår har er det på arbeidsplaner og arbeidsbeskrivelser. Dette, samt oppfølging av sykemeldte, vil få oppmerksomhet i tiden som kommer.

Det som ellers gir grunn til bekymring og oppfølging er det faktum at 5 personer opplever mobbing/trakassering på arbeidsplassen. I fjorårets undersøkelse var tallet 7. Dette følges nøye opp av vernetjenesten og personalavdelingen.

Det er grunn til å stille spørsmål ved hva som tilsier et såpass høyt tall for mobbing/trakassering. Det samme gjelder for arbeidsrelaterte helseplager. Disse vil bli fulgt opp gjennom vernetjenesten og personalavdelingen etter rutiner som foreligger.

Sykefravær

Sykefravær	2012			2013			2014		
	Totalt	kvinner	menn	Totalt	kvinner	menn	Totalt	kvinner	menn
Agder og Telemark	5,70 %	8,00 %	3,00 %	3,20 %	5,00 %	3,00 %	4,27 %	7,30 %	3,30 %
Gjennomsnitt alle BDR							4,74 %	7,70 %	3,30 %

Agder og Telemark bispedømme er en IA bedrift. Det generelle målet i IA-samarbeidet er 5,6 %. Samlet sykefravær for 2014 er på 4,27%, altså godt under IA målet. Vi ligger også noe under gjennomsnittet for bispedømmene. At fraværet for kvinner er høyere enn for menn er i tråd med gjennomsnittet for alle bispedømmer og med arbeidsmarkedet for øvrig.

Forhøyet sykefravær for kvinner refererer i hovedsak til sykepermisjon i forbindelse med svangerskap. Vi er blant de bispedømmene som bruker egenmeldinger mest, men andelen for sykefravær med egenmelding er kun 0,32 %. Vi har et fokus på at de ansatte skal bruke egenmeldingsordningen oftere. Alt tyder på at økt bruk av egenmeldt sykefravær minsker langtidssykemeldinger.

Likestilling.

Bakgrunnen for rapporteringen er Likestillingsloven, Diskrimineringsloven og Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

Mål	Resultatmål	Resultatindikatorer:
Kvinneandel	Fortsatt økning i antall kvinnelige prester i faste stillinger i bispedømmet	Andel kvinner i faste pretestillinger
	Økning i kvinneandelen i lederstillinger	Andel kvinner i faste lederstillinger (prostestillinger)

Andelen kvinner i faste stillinger	2012	2013	2014
Agder og Telemark	21,20 %	21,30 %	23,60 %
Gjennomsnitt alle BDR			29,40 %

Etter mange år med vekst hadde vi en svak tilbakegang i antall kvinnelige prester fra 2012 til 2013. I 2014 har vi igjen hatt en økning. Gjennom bl.a. bevisst rekrutteringsarbeidet, egne fagdager for kvinnelige prester og studenter arbeider vi kontinuerlig for en bedre kjønnsbalanse i presteskaperet.

Andelen kvinner i stillinger som prost	2012	2013	2014
Agder og Telemark	27,30 %	20,00 %	20,00 %
Gjennomsnitt alle BDR			26,10 %

I 2012 var det 3 kvinnelige proster av en total på 11. I 2013 var det fire prostetilsetninger, alle menn. I 2013 og 2014 var det 2 kvinnelige proster, av totalt 10. Det ble tilsatt en ny kvinnelig prost i 2014, men vedkommende tiltrådte i 2015. det er nå 3 kvinnelige proster av i alt 10 proster.

Andelen kvinner - søknader og tilsetninger, 2014	Søknader			Tilsetninger		
	Antall søknader	Herav kvinner	Kvinneandel	Antall tilsetninger	Herav kvinner	Kvinneandel
Agder og Telemark	121	38	31 %	18	8	44 %
Totalt for alle BDR	775	248	32 %	139	53	38 %

Antall kvinnelige søkere er så vidt under prosentandelen for bispedømmene samlet, mens antall tilsetninger er forholdsvis høyere. I 2014 var 44 % av de som ble tilsatt kvinner. Tidligere søkte kvinner hovedsakelig stillinger på større steder/byer. Det er gledelig å se at vi nå får kvinnelige søkere også til andre deler av bispedømmet.

I henhold til antall kvinnelige søkere til prostestillinger er ansettelsestallet høyt. Det er fortsatt for få kvinner som søker prostestillinger i bispedømmet. Vi vil fortsatt arbeidet med å øke tilfanget av kvinnelige søkere.

Lønn i prestestillinger, Kvinners andel i forhold til tilsvarende gruppe av menn.

Lønnsandel	Prost	Sokneprest	Kapellan	Andre	Totalt
Agder og Telemark 2013	95 %	99 %	97 %	100 %	97 %
Agder og Telemark 2014	99 %	99 %	98 %	102 %	98 %
Alle BDR for 2014	100 %	98 %	100 %	96 %	97 %

Lønnsnivået blant kvinner er generelt noe lavere enn for menn blant presteskaperet. For andre ansatte er det noe høyere. Hovedforklaringen på dette ligger på alder og ansiennitet.

Kjønnsbalanse i administrative stillinger	Ledere		Rådgivere		Konsulenter		Totalt	
	Antall	Kvinner pst	Antall	Kvinner pst	Antall	Kvinner pst	Antall	Kvinner pst
Agder og Telemark 2013	4	0 %	9	22 %	4	75 %	17	29 %
Agder og Telemark 2014	4	0 %	9	22 %	4	75 %	17	29 %
Alle BDR 2014	52	35 %	153	52 %	36	89 %	241	53 %

Kvinneandelen i administrative leder- og rådgiverstillinger er svært lav, og tilsvarende høy i merkantile stillinger. Ved ledighet vil det bli arbeidet aktivt for å rekruttere kvinnelige ledere til administrative stillinger.

Likestilling på bakgrunn av religion.

Kirkelovens paragraf 29 setter krav om medlemskap i Den norske kirke for alle ansatte. Bestemmelse om likestilling på bakgrunn av religion har derfor ikke relevans for våre ansatte.

Likestilling på bakgrunn av funksjonsnedsettelse.

Både i administrasjonen og i presteskapet har vi tilsatt medarbeidere med nedsatt funksjonsevne. Disse har til en viss grad behov for særlig tilrettelegging, særlig ved hjelp av fleksible arbeidstider og reduserte stillinger. Dette tilrettelegges av prostene og personalavdelingen.

DEL V. VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER

Framtidsutsiktene til bispedømme er gode på mange områder. Vi har mange gode menigheter, dyktige ansatte og svært mange frivillige medarbeidere. Samtidig ser vi også fire klare utfordringer: som en landsdekkende åpen folkekirke:

- Medlemstallet synker. Vi må derfor intensivere arbeide for at våre medlemmer velger å døpe sine barn og lar dem delta i trosopplæringstilbudet .
- Vi sliter med å nå unge mennesker etter konfirmasjonstiden både i det tradisjonelle ungdomsarbeidet og i trosopplæringen. Ungdommene er en viktig del av menigheten. Et godt ungdomsarbeid er dessuten en forutsetning for en god rekruttering til kirken.
- Menighetene må bli enda mer diakonale. Det handler om nærhet og tilstedeværelse i lokalsamfunnet og menneskers liv og om å inkludere forskjellige grupper i menigheten. En diakonal holdning som preger hele menigheten er en viktig faktor for å menighetsvekst.
- Den gudstjenestefeirende menigheten er noen steder svært liten og sårbar. Her må det tas noen grep. Uten en gudstjenestefeirende menighetskjerne, lider også det øvrige menighetsarbeidet.

For å kunne møte disse utfordringene er det vil vi de neste årene særlig fokusere på følgende:

- Drive informasjonsarbeid om dåp og relasjonsbyggende arbeid med foreldre. Få bedre rutiner for å invitere til dåp og hvordan vi tar imot de som henvender seg for dåp. Det må også legges enda til rette for flere muligheter for dåp i gudstjenestene.
- Mer fokus på å løfte frem ungdomsarbeidet og ungdomsarbeiderne og drive en aktiv lederutvikling blant ungdomsledere. Vi vil planlegge et ungdommens år høsten 2016 - våren 2017. Det må arbeides for at flere menigheter ansetter ungdomsarbeidere på innsamlede midler.
- Vi må arbeide for at diakoniens år ikke blir en engangshendelse, men et startpunkt. Det handler om å stimulere menighetene til forvaltning og inkludering.
- Gjennom strukturelle tiltak som arbeid med gudstjenesteforordning og videreutvikling av soknestrutturen utvikle robuste enheter og flere levende gudstjenestefelleskap.

Biskop og bispedømmeråd har også viktige funksjoner som tilsynsmyndighet og arbeidsgiver. Evalueringen av 2014 viser at det fortsatt er nødvendig å ha fokus på rekruttering til kirkelig tjeneste og utvikle god kompetanse hos ansatte og frivillige medarbeidere. De ansatte må dessuten oppleve trygghet i forbindelse med den kommende virksomhetsoverdragelsen og forvaltningsreformen.

Som arbeidsgiver og tilsynsmyndighet må derfor biskop og bispedømmeråd fortsatt ha et særlig fokus på å:

1. Videreføre rekrutteringstiltak og utvikle gode arbeidsvilkår for medarbeidere, slik at vi oppleves som en attraktiv og god arbeidsplass for kvinner og menn i alle aldersgrupper.
2. Drive et aktivt veilednings-, etter- og videreutdanningsarbeid, slik at de ansatte opplever god kvalitet på våre tjenester og de har et meningsfylt og utviklende arbeid.
3. Sørge for gode ordninger for informasjon og medbestemmelse slik at medarbeiderne opplever trygge og inkluderende arbeidsfelleskap.

DEL VI. ÅRSREGNSKAPET 2014

Ledelseskommentar

Formål

Agder og Telemark bispedømmeråd (ATBR) er en statlig virksomhet underlagt Kulturdepartementet. ATBR fører regnskap i henhold til kontantprinsippet, slik det framgår av prinsippnoten til årsregnskapet. ATBR er en del av Den norske kirke, og dekker det geografiske området bestående av fylkene Vest-Agder, Aust-Agder og Telemark. Hovedmålet for virksomheten tar utgangspunkt i Grunnloven §16, og fra hovedmålet er det utledet følgende delmål:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.
- Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke.
- Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle barn.
- Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier.

Årsregnskapet utgjør del VI i årsrapporten til Kulturdepartementet.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra Kulturdepartementet i tildelingsbrev. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av ATBRs disponible bevilgninger og regnskapsførte utgifter/inntekter. ATBR har ingen bokførte eiendeler eller gjeld.

Vurdering av vesentlige forhold

I 2014 har ATBR samlet disponert en netto tildeling på kr 104 036 000. Bevilgningen disponeres i det alt vesentlige til lønn og driftskostnader for 135 årsverk for prester og 16 administrative stillinger. Ved utgangen av 2014 var det et mindreforbruk på kr 1 557 000, hvilket utgjør 1,5% av samlet netto tildeling, og er i hovedsak et resultat av perioder av vakanse i forbindelse med tilsetning i ledige stillinger. Da mindreforbruket utgjør mindre enn 5% av samlet netto tildeling, vil ventelig Kulturdepartementet godkjenne at midlene overføres til bruk i regnskapsåret 2015.

I tillegg til ordinær driftsbevilgning har ATBR i 2014 mottatt og videreformidlet tilskudd fra Kulturdepartementet, via Kirkerådet, til menigheter og fellesråd i bispedømmet på til sammen kr 37 305 000. Dette gjelder midler til trosopplæring og annen kirkelig virksomhet (tilskudd til diakonstillinger, kateketstillinger samt til kirkemusikk).

ATBR har også disponert en belastningsfullmakt fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet på kr 37 434 benyttet til «Mekling». Dette på bakgrunn av at enkelte prester gjennom året forestår «mekling» ved samlivsbrudd.

Artskontorrapporteringen viser at rapporterte utgifter til lønn og sosiale utgifter i 2014 netto (hensyntatt offentlige refusjoner vedrørende lønn) beløp seg til kr 93 186 792, mot kr 92 734 577 i 2013. Av samlede kostnader i 2014 utgjør lønn og sosiale utgifter 89,5%, og andre driftsutgifter 14,1%. Tilsvarende i 2013 var henholdsvis 86,5% og 13,5%.

ATBR har høyt fokus på arbeidsmiljøet for sine ansatte, og det er i den forbindelse inngått IA-avtale (avtale om inkluderende arbeidsliv) med NAV. Sykefraværsprosenten var i 2014 på 4,29%, mot 3,46% i 2013.

Tilleggsopplysninger

Regnskapet er underlagt revisjon ved Riksrevisjonen, og regnskapet for 2014 blir fastsatt av bispedømmerådet under forutsetning av Riksrevisjonens godkjenning. Revisjon av regnskapet for 2014 er allerede igangsatt, og endelig revisjonsrapport vil ventelig foreligge fra Riksrevisjonen innen utgangen av mai 2015.

Kristiansand, 28.februar 2014

Jan Olav Olsen
Bispedømmerådets leder

Tormod Stene Hansen
Stiftsdirektør

Prinsippnote

Årsregnskapet for ATBR er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»), fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 18. september 2013. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115, samt tilleggskrav som fremgår av brev fra Kulturdepartementet om «Årsrapportering 2014» av 25. november 2014.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsen pkt. 3.4.2 – de grunnleggende prinsipper for årsregnskapet:

- a) Regnskapet skal følge kalenderåret.
- b) Regnskapet skal inneholde alle utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- c) Utgifter og inntekter skal føres opp i regnskapet med brutto beløp.
- d) Regnskapet skal utarbeides i tråd med kontantprinsippet.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsipper, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene pkt. 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*» er lik i begge oppstillingene.

Alle statlige virksomheter er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som ATBR har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som ATBR har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser ATBR står oppført med i statens kapitalregnskap. Kolonnen «*Samlet tildeling*» viser hva virksomheten har fått til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kombinasjon av kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet og vises i kolonnen for «*Regnskap 2014*» i bevilgningsoppstillingen. ATBR har i regnskapet for 2014 mottatt belastningsfullmakt fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet for utført «mekling», på kr 37 434.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for «*Samlet tildeling*», men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten, og vises derfor ikke i kolonnen for «*Regnskap 2014*» i bevilgningsrapporteringen. De avgitte fullmakter framkommer i note B til bevilgningsrapporteringen. ATBR har ingen avgitte belastningsfullmakter i regnskapet for 2014.

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2014

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merutgift (-) og mindreutgift
0340	Driftsutgifter	01	Driftsutgifter		106 116 000	109 103 767	-2 987 767
0340	Spesielle driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		1 640 000	2 231 061	-591 061
0340	Tilskudd til trosoppklaring	75	Tilskudd		25 485 000	25 485 000	
0340	Tilskudd til virksomhet i den norske kirke	77	Tilskudd		11 820 000	11 820 000	
0841	Melding	21	Spesielle driftsutgifter		37 434	37 434	
<i>Sum utgiftsført</i>					145 098 434	148 677 263	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merinntekt og mindreinntekt (-)	
3340	Driftsinntekter	01	Driftsinntekter	2 080 000	3 757 147	1 677 147	
3340	Spesielle driftsinntekter	02	Yrse	1 640 000	2 231 061	591 061	
3340	Refusjon fødselspenger	16	Refusjon av foreldrepenger	0	740 016	740 016	
3340	Refusjon sykepenger	18	Refusjon av sykepenger	0	2 128 369	2 128 369	
5309	Tilfeldige inntekter, yrse	29	Yrse		199 782		
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift		11 227 724		
<i>Sum inntektsført</i>					3 720 000	20 284 039	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet

Kapitalkontoer							
60059101	Norges Bank KK/innbetalinger					8 109 325	
60059102	Norges Bank KK/utbetalinger					-135 824 006	
703876	Endring i mellomværende med statskassen					-678 483	
<i>Sum rapportert</i>							0

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (201-412)

Konto	Tekst	2014	2013	Endring
6260	Aksjer	0	0	0
703876	Mellomværende med statskassen	-4 778 227	-4 099 744	-678 483

Note A Forklaring av samlet tildeling

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
340 01	1 345 000	104 771 000	106 116 000
340 21	0	1 640 000	1 640 000
3340 01	0	2 080 000	2 080 000
3340 02	0	1 640 000	1 640 000
3340 16	0		0
3340 18	0		0

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overført beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-) mindre utgift	Utgiftsført av andre i iht avgitte belastningsfullmakter	Merutgift(-) mindre utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Standard refusjoner på inntektspostene 15-18	Merinntekter til merinntektsfullmakter	Ordrisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
4101		-2 988 017		-2 988 017	2 898 365	1 677 397			1 587 745	5 306 811	1 557 765
340 21		-591 061		-591 061		591 061			0		
841 21	<i>Maksimalt belastningsfullmakter</i>	0		0					0		

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres".
Se rundskriv R-2/2013 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter - gjelder fullmakter fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet vedt prester som har uttønt "Melding" (sum 2014 utgjør kr 37 434)

Artskontorrapporteringen

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall ATBR har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. ATBR har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres, og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen.

Note 7 til artkontorrapporteringen viser forskjeller mellom avregning til statskassen og mellomværende med statskassen.

Oppstilling av artskontorrapporteringen for 2014

	Note	201412	201312
Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	2 248 994	1 925 318
Salgs- og leieinntekter	1	3 686 901	3 632 315
Andre inntekter	1	52 313	97 128
Innbetaling av finansinntekter	1	0	0
<i>Sum inntekter</i>		5 988 208	5 654 762
Utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	2	96 055 177	95 093 544
Offentlige refusjoner vedrørende lønn	2	-2 868 385	-2 358 967
Utbetalt til investeringer	3	0	0
Utbetalt til kjøp av aksjer		0	0
Andre utbetalinger til drift	4	15 317 085	14 433 592
Utbetaling av finansutgifter	4	0	0
<i>Sum utbetalinger</i>		108 503 878	107 168 169
Netto rapporterte utgifter til drift og investeringer		102 515 669	101 513 407
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer mm	5	0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	6	37 305 000	31 810 000
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer til andre</i>		37 305 000	31 810 000
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
5700 Folketrygdens inntekter - Arbeidsgiveravgift		11 227 724	11 243 452
5309 Tilfeldige inntekter (gruppeliv mm)		199 782	190 431
<i>Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler</i>		11 427 506	11 433 883
Netto utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		128 393 164	121 889 525
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Etendeler og gjeld			
Fordringer (legg til linjer og vis på konto)	7	58 900	0
Kasse (legg til linjer og vis på konto)	7	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank (legg til linjer og vis på konto)	7	0	0
Skyldig skattetrekk	7	-3 709 063	-3 762 455
Skyldige offentlige avgifter (legg til linjer og vis på konto)	7	0	0
Annen gjeld (legg til linjer og vis på konto)	7	-1 128 064	-337 289
<i>Sum mellomværende med statskassen</i>		-4 778 227	-4 099 744

Note 1 Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet 2014		
	201412	201312
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Byggesaksgebyr	0	0
Tilsynsavgift elsikkerhet	0	0
Gebyrer / avgift omsetning produksjon sprengstoff første omsetningsledd	0	0
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	730 400	216 400
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	200 000	359 519
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	1 175 819	1 272 091
Tilskudd fra næringsliv og private	142 775	77 308
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	2 248 994	1 925 318
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Salgsinntekt varer, utenfor avgiftsområdet	0	300
Salgsinntekt tjenester, utenfor avgiftsområdet	3 672 157	3 594 672
Annen leieinntekt	14 744	37 343
Sum salgs- og leieinnbetalinger	3 686 901	3 632 015
<i>Andre innbetalinger</i>		
Annen driftsrelatert inntekt	52 313	97 128
Sum andre innbetalinger	52 313	97 128
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst (agio)	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0
Sum inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	5 988 208	5 654 462

Note 2 Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter og innbetalinger av offentlige refusjoner vedrørende lønn 2014		
	201412	201312
<i>Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter</i>		
Lønninger	83 517 254	82 516 892
Arbeidsgiveravgift	11 227 724	11 243 452
Pensjonsutgifter*	0	0
Andre ytelser	1 310 200	1 333 200
Sum utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	96 055 177	95 093 544
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
<i>Offentlige refusjoner vedrørende lønn</i>		
Sykepenges og andre refusjoner	2 868 385	2 358 967
Sum offentlige refusjoner vedrørende lønn	2 868 385	2 358 967
Antall årsverk:	150,9	150,6

Note 3 Utbetalt til investeringer 2014		
	201412	201312
Immaterielle eiendeler og lignende	0	0
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Nasjonaleiendom og kulturminner	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	0	0
Andre utgiftsførte investeringer (*)	0	0
Sum utbetalt til investeringer	0	0
<i>(*) Spesifiseres ytterligere dersom det er andre vesentlige poster som bør fremgå av regnskapet</i>		

Note 4 Andre utbetalinger til drift og utbetaling av finansutgifter 2014		
	201412	201312
<i>Andre utbetalinger til drift</i>		
Husleie	1 931 590	1 378 684
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og onbygging av leide lokaler	1 594	0
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	157 556	167 971
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	0	0
Mindre utstyrsanskaffelser	566 114	131 131
Leie av maskiner, inventar og lignende	293 740	234 744
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	3 743 822	4 014 085
Reiser og diett	1 087 187	1 450 678
Øvrige driftsutgifter (*)	7 535 482	7 056 299
Sum andre utbetalinger til drift	15 317 085	14 433 592
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	0	0
Agiotap	0	0
Andre finansutgifter	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	0
<i>(*) Bør spesifiseres ytterligere dersom det er vesentlige poster som bør fremgå av regnskapet</i>		

Note 5 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten 2014		
	201412	201312
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

Note 6 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten 2014		
	201412	201312
Tilskudd til menigheter og fellesråd	37 305 000	31 810 000
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	37 305 000	31 810 000

Note 7 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen 2014

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	201412 Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	201412 Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Finansielle anleggsmidler*	0	0	0
<i>Sum</i>	0	0	0
Omlopsmidler			
Kundefordringer	32 451	0	32 451
Andre fordringer	58 900	58 900	0
Kasse og bank	0	0	0
<i>Sum</i>	91 351	58 900	32 451
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-51 886	0	-51 886
Skyldig skattetrekk	-3 709 063	-3 709 063	0
Skyldige offentlige avgifter	0	0	0
Annen kortsiktig gjeld	-1 128 064	-1 128 064	0
<i>Sum</i>	-4 889 013	-4 837 127	-51 886
Langsiktige forpliktelser			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
<i>Sum</i>	0	0	0
Sum	-4 797 662	-4 778 227	-19 435

* Virksomheter someier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 7 B